Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Cursus studiorum monasticorum, sive series sublimium disciplinarium - Cod. Ettenheim-Münster 99-110

Thelogica universa - Ettenheim-Münster 107 - Tom. I

Cartier, Gallus

[S.l.], 1745

Caput quartum

urn:nbn:de:bsz:31-111007

Visual Library

355.
~~343~~. ~~359~~.
448

Caput Quartum.
De Libris Propheticis Veteris Testamenti.

Octodecim numerari libros Propheticos Veteris Testamenti supra part. 1. c. 1. jam indicavimus, videlicet, Psalterium Davidis nomine inscriptum, Isaiam, Jeremiam cum Baruch, Ezechielem, Danielem, et alios duodecim Prophetas Minores; nimirum Osée, Joël, Amos, Abdiam, Jonam, Michaeam, Nahum, Habacuc, Sophoniam, Aggaeum, Zachariam, et Malachiam. De quibus singulis praesenti capite agemus. ~~448~~.

5
~~4~~ 157

De Psalterio.

449.

Liber Psalmorum hebraïcè Sepher Tehillim, idest, Liber Hymnorum veluti totius Scripturae sacrae epitome habetur; omnia quippe in caeteris illius libris latè deducta velut compendiò exhibet. Psalmorum liber, inquit S. Augustinus*, quaecunque utilia sunt, ex omnibus continet. Historia sacra, ait etiam S. Ambrosius*, nos instruit, Prophetia de futuris praemonet; minae impios coercent; moralis suadet; omnia aequè in Psalmis praestantur.

* Praefat. in Psal.

* Praefat. in Psal.

450.

Totum Psalterium Hebraei in quinque libros dispescunt; quam divisionem plures Patres, vetustissimam rati, sequuntur. Eam tamen velut Novi Testamenti Scripturae contrariam improbavêre Hilarius Praefat. in Psal. Hieronymus, Praef. in Psal. et Augustinus, In Psal. 150.

451.

Quidam Commentatores collectionis, et divisionis Psalmorum eosdem fuisse Auctores arbitrantur; alii verò recentiori manu post Apostolorum aetatem hanc divisionem fuisse invectam contendunt. Eam tamen vetustissimam, et à pristinis Psal-

morum collectoribus factam persuaderi videtur ex eo, quod in fine cujusque libri eadem verba legantur, quo quidem ab Esdra, sive ab iis, qui post captivitatem Babylonicam Bibliorum collectioni adlaborarunt, adjecta creduntur. Attamen certissimum est, in recensione S. Scriptura librorum Psalterium apud Hebraeos, et Christianos unius libri locô semper habitum fuisse.

432. Primus Psalterii liber apud Hebraeos Psalmô apud nos 40.mô claditur; Secundus 70.mô Tertius 80.mô Quartus 105.tô Quintus denique Psalmo 150.mô Quatuor priores libros hae voces in Hebraeô finiunt, Amen, Amen; in Latinô autem, Fiat, Fiat. Quintum in Hebraeô, et Latinô terminat, Alleluja.

433. Numerus Psalmorum Canonicorum apud Judaeos, et Christianos certus semper, fixusque fuit, nempe 150. Psalmorum. Psalmus ille, qui in Graecô superadditur, extra Canonem semper fuit.

434. Eorum divisio non eadem apud omnes servatur. Novus Psalmus apud Judaeos versu 21.mô absolvitur; reliqui versus Psalmum 10.mum constituunt à versu Ut quid Domine recessisti longe? usque ad versum, Judicare pupillo, et humili p. Indeque usque ad Psalmum 113.tium — Psalmi apud illos nostris et Graecorum Psalmis unô procurrunt. Psalmum 113.tium In exitu Israel p. in duos distribuunt, ita ut Psalmus 114.tus apud illos incipiat à versu Non nobis Domine p. atque cum eo, qui apud nos est 113.tius claudatur; sicque à nostrô et Graecorum ordine duplici Psalmô recedunt, adquem junctis duobus Psal-

mis 114tô videlicet Dilexi quoniam &c. et 115tô 357. ~~345. 361.~~
nempe Credidi propter quod &c. unô propiùs
accedunt, donec Psalmos 146tum Laudate
Dominum quoniam bonus &c. et 147mum
Lauda Jerusalem &c. denuò simul jungentes
demùm quoad reliquorum ordinem nobis- Otu pag 158
cum conveniant.

Protestantes, ne vel etiam in mi- 455.
nutiis nobis consentire videantur, Hebræo-
rum divisionem circa Psalmos sequuntur.

Discrepant etiam nonnihil vetera 456.
Græcorum, et Latinorum exemplaria in
primi, et secundi Psalmi divisione: in qui-
busdam enim distinguuntur, in aliis jun-
guntur. Illud planè constat, non adeò
antiquam esse Psalmorum divisionem,
soepeque, ut Psalmis suus constet sensus,
alterum alteri jungendum, vel eundem
in duas partes distinguendum esse.

S. Hilarii ætate Psalmorum divi- 457.
sio apud Hebræos necdum certa, et firma
habebatur; alii enim aliam probabant*. * Hilar. prolog. in Psalter.
Idem testatur Origenes*, aitque, Psalmos * In Psal. 2.
ab Hebræis nullis præscriptis numeris, qui-
bus in certô constituantur locô, legi. Id
ipsum adhuc sæculô 12mô servabant, pro-
ut produnt Genebrardus, In Psal. 9. v. 23.
seu Psal. 10. in Hebræô; et Rabbi Kimchi.

Receptâ apud Hebræos, et Christianos 458.
Traditione vulgatum est, Psalmorum col-
lectionem, quam habemus, Esdræ tri-
buendam esse. Ab ipso factam tradunt
Eusebius, Hilarius, Theodoretus, Auctor
Synopsis, Beda, et alii. Philastrius ait* * Hæres. 77.
Judæorum eruditissimos collectionem

Psalmorum adornasse, et eodem ordine, quem à priscis, qui Psalmos de manibus hostium vindicaverant, acceperunt, singulos recensuisse.

459. Porrò Psalmorum illorum, qui sunt Davidis, collectionem Ezechiâ Rege Judæ antiquiorem fuisse, inde apertum videtur, quòd ipse pristinum Dei cultum restituens, Psalmos David in Templô decantari jusserit, prout legitur 2. Paralip. c. 19. v. 25. p.

460 Qui speculationibus delectantur, in ipso Psalmorum ordine consilium, et mysterium deprehendere sibi videntur. Hilario, Prolog. in Psal. Ambrosio, Apolog. David. c. 8. et Origeni, in Ep. ad Rom. lib. 3. c. 3. vitæ Davidis series exhiberi videtur. Euthymio, Prolog. in Psal. iis ordinem solemnitatum, quæ in Templô celebrantur, spectatum videtur.

Primorum Psalmorum tristiùs ferè argumentum esse, subsequentium verò lætum S. Chrysostomus animadvertit*.

Hujus ordinis mysterium se nondum assecutum fuisse fatetur S. Augustinus*, videri tamen sibi, ait, tres illas Psalmorum quinquagenas ad vocationem, justificationem, et glorificationem Sanctorum non incongruè pertinere; Quinquagesimi enim argumentum poenitentiam, centesimi misericordiam, et denique centesimi quinquagesimi, seu ultimi laudem Dei in Sanctis respicit.

Verùm, teste S. Hieronymo*, frustrà in Psalmis Chronologicus ordo ad certæ historiæ seriem relatus quæritur; hunc enim ordinem lyrici Auctores negligere consueverunt.

* In Psal. 51.

* In Psal. 50.

* In Jerem. c. 25.

Si quis autem attentè Psalmorum textum 359. ~~365~~.
et sensum considerare velit, intelliget profectò, Collectores sacros religiosam quidem adhibuisse curam, ut nullum negligerent; quem verò ordinem in illis disponendis sequerentur, contempsisse, nihilque curasse, modò nullum omitterent, an manus aliquis, et à suis partibus avulsus, an cum aliis per incuriam confusus, an bis repetitus irrepsisset; cujus rei curam Psalmorum intelligentiæ studentibus integram reliquerunt.

De auctore, seu potiùs auctoribus Psal- ~~456~~ 461.
morum non consentiunt Doctores. Chrysostomus, In psal. 50. Ambrosius, Præfat. in Psal. Augustinus, lib. 17. de civ. c. 14. Theodoretus, Præfat. in Psal. Cassiodorus, Prolog. in Psal. Euthymius, Præfat. in Psal. Philastrius, Hæres. 70. Quos non pauci recentiores sequuntur, unum Davidem Psalmorum Auctorem agnoscunt, atque his potissimùm argumentis ducuntur, 1º Quia hoc ipsum de se ipso prodere videtur David his verbis*: Dixit David filius Isai, egregius Psaltes Israel: Spiritus Dei locutus est per me, &c. 2º Quia in omnibus cæremoniis, in quibus cantica præscribuntur, semper cautum est, ut Davidis Psalmi canantur; nam in Dedicatione Templi sub Salomone Levitæ cantica à Davide composita concinnebant*. Et cùm Ezechias cultum Domini in Templo restituit, Levitis injunctum fuit, ut laudarent Dominum sermonibus David, et Asaph videntis*. Sub Davide autem Præfectus Musicæ unus erat, cui Rex iste quamplures Psalmos musicis notis mandandos, sive concinnendos præscripsit. Denique in Dedicatione Tem-

7 Hinc
159

* 2. Reg. c. 22. v. 1.

* 2. Reg. c. 7. v. 6. et 2. Paralip. c. 25. v. 5.

* 2. Paralip. c. 29. v. 30.

pli post Judæorum è Captivitate Babylonicâ regressum laudes Domini Canticis Davidicis in Coetibus insonabant*. 3º Psalmos Davidis Nehemias collocavit in Bibliothecâ*. 4º Auctor Ecclesiastici Davidis Studium in pangendis Hymnis, et Canticis Domini elogiô prosequitur*. 5º In Novô Testamentô Christus, et Apostoli Psalmos Davidis nomine semper laudant*, nec tantùm eos, qui ejus nomine sunt inscripti, sed omnes passim, nullo alioqui titulô insignitos, quod de Psalmô 2. à S. Petrô factum est, Act. 4. v. 25.

b * lib. 1. Esd. c. 3. v. 30.
c * 2. Mach. c. 2. v. 13.
d * c. 47. v. 10.
e * Matth. 22. v. 42. Luca 20. v. 41. Marci 12. v. 36.

462 Nihilominus complures alii eruditi viri potiorem Psalmorum partem Davidi abjudicarunt, ut Athanasius, in Psalm. Auctor Synopsis. Eusebius, Præfat. in Psal. et Commen. in Psl. 131. Hieronymus Præfat. in Psal. Davidi 72. duos Psalmos tantùm, qui scilicet nomine ipsius sunt inscripti, tribuentes, reliquos iis, quorum nomina præ se ferunt, adscripserunt. Imò Commentatores quamplurimi Psalmos quosdam deprehendisse sibi visi sunt recentioris, quàm Davidis, Auctoris opus esse, cùm in iis et de captivitate Babylonicâ, quæ longè post Davidem contigit, et de aliis similibus sermo inducatur. Quòd autem universum Psalterium Davidis nomen exhibeat, id inde provenire præcipuè videtur, quia ipse primus Psalmorum in Chorô modulis, et alternantibus vocibus canendorum auctor fuit.

463. Præter 150. Psalmos alius in Hebræô, Chaldæô, et vulgatâ omissus, legitur in Syriacô, in omnibus fermè græcis exemplaribus, in Arabicô, in versione Anglo-Saxonicâ, in Euchologiis Græcorum, in S. Athanasiô, Euthymiô, Vigiliô Thapsensi, Episto-

lis interpolatis S. Ignatii Martyris, S. Chrysostomus ad illum alludere etiam videtur, Hom. 17. ad popul. Antioch. Hujus Psalmi titulus est iste: Psalmus gratiarum actionis, cùm Goliath vicisset. Incipit autem his verbis: Primus eram inter fratres meos, et adolescentior in domô Patris mei. 361. ~~349. 366.~~

Verùm, ut supra jam diximus, ab Ecclesiâ Psalmus iste extrâ Canonem esse jubetur.

Auctor Synopsis tradit, inter 3000. Psalmos à Davide dictatos, Regem Ezechiam hosce 150. selegisse, suppressis cæteris; quod quidem se ex Paralipomenon libris accepisse significat, sed frustrà ibidem hoc quæsieris. Idem narrat Josephus Christianus Græcus Auctor, in Hypomnesticô MS. lib. 2. Michaël Glycas verò ex Psellô ait, Esdram 150. Psalmos, quos in Bibliis modò legimus, ex 300. Psalmis selegisse. 467

Auctor Versionis Syriacæ observat, apud quosdam inveniri 12. Psalmos aliis additos, quos ipse tamen velut apocryphos censet rejiciendos esse.

Inter 150. Psalmos istos, reperiuntur quindecim, à Psalmô videlicet 119. usque ad 133. inclusivè, quos Hebræus textus Canticum ascensionum, Latinus verò, dictione ex Hebræô desumptâ, Psalmos graduales, appellat. Canticum ascensionis autem idem hîc significare videtur, ac Canticum regressûs è captivitate Babylonicâ. Scriptura enim agens de regressu populi ex captivitate istâ, verbo ascendere frequentissimè utitur, ut 1 Esd. c. 1. v. 35. et 11. ~~[illegible]~~ item c. 2. 468. 160

~~366.~~ v. 1. Et ~~Esd.~~ c. 7. v. 9. 2. Esd. c. 7. v. 9. et 6. In psalmo 121. graduali 3tio. Tribus ascenderunt in Jerusalem. ac denique Ezechiel. c. 39. v. 2. Et ascendere te faciam de Lateribus Aquilonis.

~~466~~ 465 Ex his planè intelligimus, Judeos, quoties de itinere Babylone Jerosolymam agendum esset, verbo ascendere frequenter uti consuevisse; quippe quòd è Babylone in planitie sitâ in Judeam montuosam Regionem ascendendo iter pateret. Cantica igitur ascensionum, seu Psalmi graduales facilè credimus eâ occasione fuisse conuinnata, ob agendas fortè eâ de re gratias. Et hoc potissimum esse Psalmorum gradualium argumentum observamus: in iis etiam non rara recepta à populo libertatis mentio. Hos graduales Psalmos Ecclesia quoque in suum usum sumpsit, eosque recitandos singulis Quadragesimæ feriis 4tis præscribit.

467 ~~466~~ De Psalmorum titulis varia sentiunt Interpretes. Sunt, qui iisdem Canonicam auctoritatem deferri debere contendunt; alii, quia alienâ manu adjectos arbitrantur, tanquam spurios rejiciunt: nonnullis titulus totius Psalmi clavis esse videtur; alii verò nihil ad explorandum textum eum plerumque conferre rident, quippe qui fortuito, et recenti manu sit adjectus, et ex quo, ut plurimum obscurissimo nec ulli unquam Interpretum satis cognito, nihil utilitatis expectari possit. Parum est damni, inquit Muirius*, in hujus vocis Haggitthith ignoratione, cùm illa, ut et alia similes, quæ passim occurrunt in titulis Psalmorum,

* In Psal. 8. v. 1.

ad argumentum, et materiam carminis nihil pertineant. Attamen Psalmorum titulos omnes omninò contemnere non decet, cùm inter illos aliqui sint, qui Canonicam habent auctoritatem, illi nempe, qui à primis Auctoribus, sive ab Esdra ducunt originem, hi namque sunt Canonici. Alii, qui sive ante, sive post Esdram alienâ manu, vel græcâ, vel Hebræâ adjecti, nec historiæ, nec Psalmo ipsi, cui præfiguntur, congruunt, abjiciendi videntur.

Neque profectò Patribus illis, qui Psalmorum titulis auctoritatem canonicam tribuere visi sunt, alia mens esse potuit, quàm quòd tituli illi in originali textu probandi essent, quos Esdras, aut Prophetarum aliquis apposuisset. Eos præterea nusquam Ecclesia in officiò legit; et Concilium Tridentinum, cùm textui vulgatæ canonicam auctoritatem asserit, titulos sacrorum librorum in medio reliquit, prout omnes fatentur.

Cæterùm Psalmorum obscuritatem ni- 468.
hil magis prodere videtur, quàm in immensum propè auctus Commentariorum numerus, quorum P. Le Long 630. recenset*, non enumeratis iis, qui in tota Biblia, vel in partem Psalmorum tantùm Commentaria scripsere, quibus omnibus collectis, et enumeratis, ultrà 1000. in Psalmos Scriptores afferri possent. Sensum autem Psalmorum obvolvunt 1°. textûs Hebraici abstrusa dictio, quæ sanè in Psalmis, utpotè poëticò stylò exaratis, magis quàm in aliis prosâ exaratis libris se se prodit. 2°. Stylus sublimis, eóque magis à nostrâ scribendi methodò, nostrisque phrasibus discrepans, quem Amanuenses minùs assecuti, Librum tamen frequentius describentes, crebrioribus

(g) * Bibliotheca Sac. tom. 2.

mendis deformarunt, quæ menda profectò ex collatione versionis Septuaginta Interpretum Syriacæ, et S. Hieronymi cum textu Hebraïcô nostræ ~~versionis~~ ætatis ultrò sese produnt. Indè ortæ etiam apud pios, religiosósque viros, qui ex vitæ institutô, quod amplexi sunt, Psalmis recitandis, et decantandis sunt deputati, tam frequentes in hisce divinis laudibus celebrandis distractiones, quod incommodum satis feliciter levavit noster R. P. Germanus Cartier, suô, quem lucis publicæ fecit, succinctô, et perspicuô in Psalmos Commentariô, ipsi textui superpositô, quem eo ordine digessit, quo Psalmi in officiô divinô Benedictinô solent recitari.

Solvuntur Objectiones.

469. Ob. 1.o Multa in Psalmis leguntur Deô indigna, adeò ut sine injuriâ afflanti Spiritui divino adscribi non possint, ut sunt dira illa, quæ Auctor in suos Adversarios interdum precatur. Ergò &c.

Resp. huic objectioni jam à nobis satisfactum esse sup. part. 1. c. 3. pag. 65. SS. Patres, et Interpretes communiter observant, non animô optante expressa, sed futura prævidentis oraculô à Prophetâ fuisse prolata: vel saltem adversarios, et peccatores eo sensu perdendos illum prænuntiare, nisi scilicet resipuerint; ac si diceret: Sanè peribunt, vel pereant, nisi in ordinem redigantur.

S. Chrysostomus asserit*, Prophetam ibi aliorum, non suos sensus expressisse. S. Athanasius verò*, Dæmones hostes invisibiles maledictis à Prophetâ proscindi autumat.

* In Psal. 136. v. 11.

* In Psal. 72.

470 ~~465~~. Ob. 2.do Psal. 31. v. 3. dicit Propheta, Quoniam tacui, inveteraverunt ossa mea, dum clamarem totâ die. Si tacuit, quomodò clamavit; si clamavit, quomodò tacuit? Ergò

Resp. Prophetam Regium non eodem 385.
sensu, nec de eodem tacuisse, et clamasse: tacuit enim, cum delicti sui, adulterii videlicet cum uxore Uriæ commissi, quod per novem menses silentii velamine tenit, et homicidii Uriæ viri ejus veniam implorare à Deo neglexit, atque peccatum confiteri distulit, donec publicè fuerit à Propheta increpatus; tunc demùm dolere [illegible], gemere, et affligi incepit, ac præ nimio dolore gemitu et afflictione demum ossa sua exarnisse, seu vires consumptas fuisse fatetur.

Ob. 3tio Psalmo 70. v. 5. idem Propheta ait: Quoniam non cognovi litteraturam, introibo in potentias Domini. Et tamen Psalmo 118. v. 99. ait: Super omnes docentes me intelexi. Ergo p. 466. 471.

Resp. cùm David ait, se litteraturam non cognoscere, intelligendus est loqui de sapientiâ Sæculi, seu profanâ, et humanâ scientiâ, vel eloquentiâ; in qua se haud versatum esse, ultrò fatetur. At cùm è contrà dicit, se super omnes docentes se intellexisse, intelligendus est loqui de scientiâ salutis, sive de necessariis ad Deum laudandum, et colendum, in quâ magis profecisse, et sive se ait, quàm omnes Magistri sui, qui eum docuerunt, sciant; quid nempe necessariò agendum sit, et ad salutem expediat, p.

Ob. 4to Psal. 115. v. 2. ait idem Propheta: omnis homo mendax, si omnis homo mendax, ergo et ipse. 469. 472.

Resp. 1º Notandum cum Sanctò Julianò Toletanò Episcopò quid præmittat Propheta: ait enim paulò ante, Ego dixi in excessu meò, id est, in excessu mentis meæ, seu in cle-

vatione mentis supra hominem dixi; omnis homo mendax; ego autem in quantum homo sum, mendax sum sicut cæteri, sed in quantum per excessum mentis supra hominem fui, non sum mendax, ac proinde, dum hæc dixi, verum dixi, nec ullatenus mihi ipsi contradixi.

Resp. 2°. Hæc non tam stricte ad litteram sumi debere, ita ut re ipsâ David sensisse dicatur, omnes homines esse mendaces, sed ad mendacium proclives duntaxat, fragiles, infirmos, inopes, et labiles ex se, quo sensu intelligunt Theologi illa verba S. Augustini*, Nemo habet de suo nisi mendacium, et peccatum.

K * Tract. 3. in Joan.

De Libro Isaiæ.

Isaiam Quatuor Majorum Prophetarum primum, ex tribu Juda regali ortum sanguine ferunt, ut qui filius fuerit Amos filii Regis Joas, et fratris Amasiæ Regis Juda.

Propheticum munus, quod statim post Oziæ Regis Juda mortem an. m. 3246. ante Chr. 754. exorsus fertur, usque ad an. m. 3306. ante Chr. 694. ante Dr. 698. atque adeo usque ad initium Regni Manassis Regis Juda, et ultra protendit, à quo deinde, prout constans est Hebræorum, et Christianorum traditio est, serrâ discissus fuit.

Idius Corpus propè Jerosolymam tumulatum fuisse ajunt sub quercu fullonis, propè fontem Siloë, unde Baneadem ad Jordanis fontes, inde Constantinopolim imperante Theodosio juniore an. Christ 442. translatum fuit.

Diu prophetavit, et qui Vaticiniorum ipsius initium annô 25. Oziæ Regis Juda statuunt, 85. annos prophetiæ illi tribuunt. At nos, cum ipsius ministerii initium ex ordiô Regis Joathan ponamus, non plures ei, quam 60. annos prophetiæ damus.

367.
~~[illegible]~~ ~~371.~~
~~469~~. 474.

Ipsius liber 66. Capitibus absolvitur, et in tres partes dividi potest. Primam sex priora capita constituunt, ubi agitur de Regnô Joathan. Secunda sex mox sequentibus Capitibus comprehenditur, ubi Propheta de Regnô Achaz disserit. Tertia denique reliquis totius libri capitibus, quæ Ezechiam respiciunt, concluditur.

Vaticiniis suis Isaias Babylonicam captivitatem, ab eâ reditum, Regnúmque Messiæ sibi præcipuè proponit. Hinc fit, teste S. Augustinô*, ut Novi Testamenti Scriptores frequentiùs ex Isaïâ, quàm ex aliis Prophetis testimonia adducant; necnon Patres aliqui eum Evangelistam potiùs, quàm Prophetam nuncupent.

* lib. 18. de civ. c. 29.

Liber iste tanquam Canonicus et divinus ab omnibus semper est habitus. 475.

Sed præter idem scripsit adhuc Isaïas Oziæ acta, quæ nunc deperdita sunt. Alium librum Ascensionem Isaïæ inscriptum citant Origenes, In Matth. 23. et Epist. ad African. S. Epiphanius, Hæres. 40. et 67. et S. Hieronymus, In Isaiæ c. 64.

Prophetarum eloquentissimus habetur, ejúsque Scripta pulcherrimarum cognitionum compendium esse, testatur idem S. Hieronymus*. Idius elogium breviter hisce ponit Ecclesiasticus c. 48. v. 25. Isaias Propheta magnus, et fidelis in conspectu Dei. In diebus ipsius retrò rediit Sol, et addidit Regi vitam. Spiritu magnô vidit ultima /: temporum :/ et consolatus est lugentes in Sion. Usque in sempiternum ostendit futura, et abscondita, antequam evenirent. 476

* m Præfat. in Isai.

Ob. 1.º Hic Propheta c. 38. vi. Ezechiæ Regi prædicit mortem in crastinum futuram: Dispone, inquit, domui tuæ, cras enim morieris et non vives. Et tamen non mortuus est, sed 477.

~~372.~~ ~~[illegible]~~. ultra vastinum vixit. Ergo verum eidem non prædixit Isaias, &c.

Resp. Prophetiam hanc non absolutam fuisse, sed comminatoriam tantùm, seu potiùs conditionalem, id est, nisi Deus naturæ cursum sisteret. Cùm ergo Isaias Ezechiæ dixit, Morieris &c. idem est, ac si diceret, si natura, et naturales causæ spectentur, morbus tuus est lethalis, et nisi Deus per miraculum te ~~[illegible]~~ sanet, morieris ex eo. Est enim duplex vitæ nostræ periodus, una à naturâ, altera à Deô constituta, hæc semper certa est, et fixa, nec augeri, aut minui potest; illa verò à Deô breviari, vel ampliari potest; ~~[illegible]~~ et reipsâ in Ezechiâ ampliata fuit, et mors ejus dilata, licèt secundùm causas inferiores futura.

3.162

478. Ob. 2.do Ibid. c. 58. v. 1. Dixit Isaias: clama, ne cesses. At contrà Paulus Ephes. c. 4. v. 31. clamorem prohibet. Ergo &c.

Resp. Isaiam jubere clamorem prædicationis, et postulationis veniæ; Apostolus verò prohibet idum, qui ab irâ procedit.

De libro Jeremiæ.

479. Jeremias filius Helciæ ex genere Sacerdotali prognatus in Anatoth vicô Tribûs Benjamin, in ipso matris uterô Propheta à Deô jam destinatus fuit.* 14.tô ætatis suæ annô, mundi verò 3377. ante Chr. 623. ante Dr. 627. primò Deum alloquentem se, ~~[illegible]~~ ac sibi præcipientem audivit*, ut ad Reges, Principes, et Sacerdotes hæc jussa ~~[illegible]~~ deferret; quòd munus ipse objectâ ætatis, et linguæ imbecillitate nequaquam deprecatus est. Abeo tempore, usque ad eversionem Urbis Jerosolyma, et Templi ejus, quæ facta est à Chaldæis an. m. 3416. ante Chr. 584. ante Dr. 588. non modò, sed etiam ultra prophetavit: duobus enim primùm post hanc eversionem annis, an. m. 3418. ante Chr. 582. ante Dr. 586. videlicet finem vitæ suæ imposuit, sive, quòd

n * Jerem. c. 1.

6 * Ibid.

naturali morte in Babylone, quò à Gentilibus suis unacum Baruch discipulô suô invitus fuerat abductus, obierit, prout quidam Rabbini putant; sive quòd lapidibus in Taphnis à Judæis ejus minas, atque loquendi libertatem impatienter ferentibus fuerit obrutus, ut est Hebræorum traditio, necnon complures antiqui testantur, ut Tertullianus, advers. gnostic. c. 8. Hieronymus, cont. Jovinian. lib. 2. Epiphanius, de vitâ, et morte Prophet. Dorotheus, in Synopsi. atque de ipso intelligunt illud Apostoli*, Lapidati sunt. Nonnulli tamen ~~apud~~ ex Veteribus, apud Hilarium*, autumant, idum adhuc supertitem manere, quemadmodum Elias, quòd de ejus obitu nihil memoret Scriptura, Christusque à Judæis creditus fuerit vel Elias, vel Jeremias*. At Theologi communiter censent, eum diem suum obiisse, et statutâ die resurrecturum fore.

Ejus Liber 52. Capitibus absolvitur, quibus alia 5. capita subjunguntur, quæ Threnos, seu Lamentationes, et orationem ipsius continent.

Prophetias in eo contentas primùm scripto mandare coepit Jeremias annô 4.tô Joakim Regis Juda, cùm anteà tantum vivâ voce prædicasset. Sub initium libri* contra scelera regni Juda invehitur, quæ quidem eo tempore, primis nempe Josiæ regis annis, summa fuêre, donec rex ipse 18.vô regni sui annô populum ad Saniora reduxit*. Toto ido tempore Judæi plurima mala Jeremiæ intulerunt*. Cognati, et populares ipsius ex Anatoth mortem ei minitati sunt, nisi à vaticinandô desisteret; quibus ille vicissim mortem gladiô et fame ~~[illegible]~~ prædixit. Eâ occasione queritur apud Deum, quòd impii lætos dies agant, justi verò affligantur. Eo

369. ~~[illegible]~~ ~~373~~.

* Heb. c. 11. v. 37.

* In Matth. 20.

* Matth. 26. v. 14.

488.

* c. 2. et seq.

* 4. Reg. c. 23. v. 45. et seq.

* c. 12. et seq.

~~374.~~ tempore regionem ultio divina fame vexabat; et paulò post Deus ipsi inhibuit, ne uxorem duceret, atque filios emutiret Jerosolymis, néve domum luctus ad solandos lugentes ingrederetur; quo quidem judicio mox populo pax, lætitia, et solatium subtrahenda protendebantur. *Deinde in domum figuli alicujus se conferens, vas fictile observavit, quo in manu artificis confractò, ejusdem operâ ex eâdem argillâ alterum efformatum est; ad cujus rei similitudinem Deum reprobaturum Judæos, ac alterum pro illis populum fidelem suscitaturum prænuntiavit. Hæc in Templò prædicans, ac prædicens ibidem carceri manipatur, ubi ad alteram usque diem detentus fuit. *Porteà Joakim Regem, ut Deo adhæreat, admonuit, sed monitis non obtemperanti exitum tristem prædixit.

x * c. 18.

4164

y * c. 22.

Cap. 23. Jechonia Joakim fratri captivitatem apud Chaldæos, et omne genus ipsius à regno excludendum fore prænuntiat.

Cap. 26. Eversionem Templi prædicit. Capitibus 45. 46. et 47. p. finitimis Judæa populis, Ægyptiis nempè, Philistæis, Tyriis, Phœnicibus, Idumæis, Moabitis, Ammonitis, populis Damasci, Cedar, et Asor, p. calicem iræ Dei se præbituram minitatur; quòd eversione Templi à Chaldæis factâ impletum est, quam cap. 25. clarè prænuntiavit. Cap. 36. in carcere detentus Deò jubente Baruchio Discipulo suo prophetias suas, factò ab an. 13tiò Josiæ Regis initiò, dictavit, quas coram frequenti populò posteà Baruch ipse legeret. Hæc et alia Jeremiæ liber continet.

481. Ei, ut dictum, Lamentationes, seu threni ipsius Prophetæ subjunguntur, 5. Capitibus comprehensæ; suntque lugubres ipsius

371.

querimonia de miserabili Statu Judæorum, et de vastitate Jerosolymæ, sive eam intelligamus, quam passa est ab interitu Josiæ, ut volunt Hebræi, Chaldæus, et alii: sive eam quam à captivitate Jechoniæ sustinuit, ut vult Eusebius: sive potiùs illam accipiamus, quam intulit Nabuchodonosor sub Sedeciâ Rege, cùm Urbs eversa est, et Templum incensum, ut censent Origenes, ac Theodoretus, necnon Græci Interpretes: sive etiam ad illam direptionem respiciamus, quam fecit Titus Vespasianus, quo ex mente Hieronymi, veluti complementum est hujus Prophetiæ.

Porrò liber hic ab omnibus, velut Canonicus semper habitus est. Id in eo difficultatem aliquam parere videtur, quòd c. 36. v. 30. Jeremias contra Regem Joakim hæc vaticinetur, ac dicat: Non erit ex eo, qui sedeat super solium David, cùm tamen lib. 4. Reg. c. 24. v. 8. dicatur: Et dormivit Joakim cum patribus suis: et regnavit Joachin filius ejus pro eo. 487.

Sed Respd. Quòd, si solium David conscendere tentaverit Joachin filius Joakim, per tres circiter menses, jure ad se Sceptrò devolutò: tamen, quia pacificè in eo non sedit sed cum universâ familiâ suâ post tres, ut dictum, menses abductus Babylonem fuit, ideò non dicendus sit sedisse. Posteri verò ejus verè Reges non fuêre, sed ad summum quasi Duces vel Regibus Persarum tributarii Principes.

De Libro Baruch. 483.

Baruch filius Neriæ, Maasiæ Nepos ex illustri progenie in Tribu Juda ortum duxit. Cujus frater Saraias apud Sedeciam Regem nobilissimò fungebatur munere, ipse

autem Jeremiæ Prophetæ adhæsit, cujus et Discipulus, et à Secretis, seu Amanuensis, quoadusque vixit hic Propheta, perseveravit, nec nisi mortuum reliquit. Cum ipso, post captam jam à Nabuzardan Jerosolymorum urbem, in Ægyptum pervenit. Ibi, quod ferunt plerique, Jeremias ocubuit; Baruch etiam duodecimo captivitatis anno Babylone obiisse dicitur à Rabbinis.

Ejus liber, qui Græcè tantùm superest, ut plurimùm Jeremiæ libro ad calcem inseritur, nec pluribus, quàm sex, constat capitibus, in quibus Judæi induuntur velut peccata sua, et scelera lugentes, Deique misericordiam implorantes. Cap. 3. v. 38. de Christo, ejusque in carne adventu vaticinatur Baruch. Cap. 5. prædixit Judæos à captivitate liberandos, atque cum gloriâ in patriam reducendos. Caput 6tum continet Epistolam Jeremiæ ad Judæos in Babylone captivos, qua ipsi Propheta vaticinatur, eos post septem generationes fore liberandos. Hæc libri hujus epitome, quem Baruch se scripsisse ait c. 1. v. 1. et 2. in anno 5.to post Hierosolymitanum excidium Babylone.

Extrà Canonem illum esse volunt ex Catholicis Joannes Driedo, lib. 1. de Scripturis et Dogmat. Eccles. c. ult. Et ex Acatholicis Calvinus, lib. 3. Instit. c. 20. §. 5. Atque Chemnitius, in exam. Conc. Trid. Sess. 4. Sed immeritò, contrà quos proinde ponitur

Conclusio.

Liber Baruch meritò inter libros Canonicos S. Scripturæ recensetur.

Ob. Conclusio 1.o Ex ipso Libri hujus contextu, qui nihil nisi sanctum, et pium spirat, ut suprà memoravimus; insuper Vatè-

cinia de Christo, de liberatione Judæorum à Captivitate continet, eventu hò comprobata; cujus sententias posteriores Propheta Daniel, et Nehemias scilicet in suas Scriptiones, quæ velut Canonica ab omnibus habentur, transtulerunt, ut Daniel. c. 9. v. 13. et seq. ex Baruch c. 2. v. 17. et seq. Daniel. ib. v. 5. et 15. Item 2 Esdræ c. 9. v. 10. ex Baruch c. 2. v. 11. et seq. Iterum Daniel ib. v. 19. ex Bar. c. 2. v. 15. Daniel. ib. v. 18. ex Bar. c. 2. v. 19. Idem denique c. 6.tum quo Epistola Jeremiæ continetur, tanquam Jeremiæ scriptionem citat Autor lib. 2. Mach. c. 2. v. 1. et 2. 373. ~~[illegible]~~. ~~374.~~

Atqui liber, qui nihil nisi sanctum, et pium spirat, qui vaticinia tum de Christi in carne adventu, tum de liberatione populi Israëlitici è captivitate; quem alii Scriptores sacri transcripsisse, atque citasse videntur, meritò velut Sacer, et Canonicus haberi debet. Ergo p.

Prob. 2.do Auctoritate Ecclesiæ, quæ, 486
ex antiquâ traditione, in professò Pentecostes palam, et publicè lectionem ex libro Baruch cum lectionibus aliorum sacrorum librorum legi jubet. Concilia item Florentinum, et Tridentinum eum inter sacros et Canonicos libros recensent.

Pb. 3.tio Auctoritate Veterum Patrum, 487 487.
qui vel sub proprio Baruch, vel sub Jeremiæ nomine idem citarunt, velut divinum, atque ex eo textus adduxerunt: ut Cyprianus, lib. 2. cont. Jud. c. 8. Item apud Baruch, inquit, hic est Deus noster, p. Et serm. de Orat. Dom. Epistolam Jeremiæ, quæ est ultimum Caput libri Baruch, velut à Spiritu santo dictatam citat.

S. Hilarius nominatim ponit in Canone Epistolam Jeremiæ, præfat. comment. in Psalm. S. Cyrillus etiam nominatim citat Baruch, lib. 10.

in Julian. Clemens Alexandrinus idem Sacram Scripturam vocat, lib. 2. Pædagogi, c. 3. ut et S. Ambrosius, lib. 1. de fide, c. 2. Theodoretus totum librum exponit, eumque divinam Scripturam apertè nuncupat, in Baruch, c. 2. Idem asserit Eusebius, lib. 6. Demonst. Evang. c. 19.

Passim etiam veteres sub nomine Jeremiæ librum hunc allegant, propterea, quòd Baruch notarius, seu Scriba, et Discipulus fuerit Jeremiæ*, quæ causa fuit, cur antiqua Concilia, et Patres aliqui idem nominatim in Canone non posuerint, quia nimirum eum partem esse Jeremiæ Vaticiniorum judicabant. Certè Clemens Alexandrinus sub nomine Jeremiæ citat illud Baruchi c. 3. v. 9. et illud c. 4. v. 4.* S. Ambrosius, lib. 1. de poenit. c. 8. nomine Jeremiæ citat quædam c. 3. et ex c. 5. libri hujus, ut et lib. 3 Hexamer. c. 14. ex c. 4. S. Basilius, lib. 4. in Eunom. non procul à fine, et S. Chrysostomus, inorat. quòd Christus sit Deus, cont. gent. adducunt illud Baruchi c. 3. v. 36. Hicest Deus noster sub nomine Jeremiæ. S. Augustinus lib. 18. de civit. c. 33. eundem locum dicit ab aliquibus citari nomine Baruch, sed à pluribus nomine Jeremiæ.

Denique eundem locum sub nomine Jeremiæ adducunt Sixtus I. Ep. ad omnes fideles, Felix IV. Ep. ad Petrum Antioch. et Pelagius I. Ep. ad Vigilium. Imò hucusque usus in Ecclesiâ etiam invaluit, ut, quoties libro Baruch utitur in Horis Canonicis, idem sub nomine Jeremiæ referat. Ergo liber iste meritò Canonicus, et Divinus reputari debet, vel etiam liber Jeremiæ à Canone removeri debet, quippe sub cujus nomine prior à Patribus citatur. At de libro Jeremiæ nulla unquam fuit apud veteres controversia, ergo nec de libro Baruch, adeoque divinus est, et Canonicus.

* c. 36. v. 4.

* lib. 1. pædag. c. 10.

Solvuntur Objectiones.

Ob. 1.º Liber iste à Canone Judæorum excluditur. Ergo non videtur, quâ ratione ab Ecclesiâ in Canone collocari possit. 375. ~~385.~~ ~~379.~~ 488.

Resp. 1.º trans. ant. neg. cons. Non est minor Ecclesiæ auctoritas, quàm olim Synagogæ fuerit, prout alibi jam sæpiùs inculcavimus: potuit ergò Ecclesia, neglectâ Synagogæ et Judæorum opinione, post examinatam libri Baruch dignitatem, illum in Canonem recipere, p. Igitur Judæorum mos, qui librum Baruch à Canone excludunt, non satis validum est argumentum, ut et à nobis ~~rejiciatur~~ rejiciatur, cùm et alios libros, quos ipsi non admittunt, nos inter Canonicos recenseamus.

Resp. 2.º Quod liber iste in Judæorum Canone non recenseatur, id ex multorum consuetudine factum est, qui inter Jeremiæ Scriptiones librum hunc collocabant. Atque ea consuetudo à primâ Ecclesiæ ætate prodita, à veteribus Patribus servata est, ut supra ostendimus. Unde minimè dubitandum, quin sub Jeremiæ scilicet nomine in Canonem à Synagogâ magnâ, seu Esdrâ relatus fuerit.

Inst. 1.º Liber iste nunquam hebraïcè scriptus fuit, et nonnisi ex Græcò ad nos perlatus est. Ergo minimè potuit ab Esdrâ, seu Synagogâ magnâ in Canonem referri, quæ nonnisi hebraïcò sermone conscriptos libros in illum retulit, nec alios referre potuit, ut qui nondum græcè exarati fuerint. 489.

Neg. neg. ant. Quamvis enim liber Baruch græcè tantùm supersit, minimè tamen dubitandum, quin primò ab ipso Baruch hebraïcè exaratus fuerit, quod hebraïcum exemplar postmodùm interiverit ex ratione, quia inter Jeremiæ Scriptiones amissò Baruch nomine liber hic positus fuit; unde cum librarii sæpe

376.
~~380.~~ ~~387.~~ volumina exscribentes, in eorum indice Baruch nomen non reperirent, ut qui sub Jeremiæ titulo continereter, librum quoque ejus inde amovendum censuerunt, cujus nomen in titulo non comparebat. Et profectò græcam hujus libri interpretationem ex hebraïco exemplari derivatam esse evincunt complures hebraïsmi, quibus totum opus perspersum est, isque tam crebris, ut apertum sit, librum hunc esse originis hebraïcæ opus.

Hima 167

490. Inst. 2°. Hebraïsmi in hoc libro contenti id duntaxat evincunt, illum nempe scriptum fuisse ab Hellenistâ quodam, seu Hebræo græcâ linguâ utente, minimè verò quòd Hebraïca originis fuerit, et ab eâ linguâ primùm in græcum sermonem translatus fuerit. Ergò &c.

Resp. neg. ant. Neque enim verisimile est, hominem græcum, aut Hellenistam græcè scribentem tantum hebraïci coloris huic libro adinvenire potuisse, nisi præeunte ipso exemplari, cujus sententias, et dictiones hebraïcas fidus Interpres sequebatur.

491. ~~486.~~ Inst. 3°. Homini hebraïca lingua perito facile fuit, etiam cùm græcè scriberet, hebraïca lingua saporem retinere, et crebros ubique hebraïsmos aspergere. Ergò &c.

Resp. trans. ant. neg. cons. Mirum enim profectò videtur, quòd vir hebraïca lingua peritus, sub Baruch hominis hebræi nomine opus confingere, et supponere voluerit, nec tamen hebraïcam, sed græcam orationem adhibuerit.

492. ~~487.~~ Ob. 2do. Liber iste in Veteribus Bibliorum Catalogis, quorum Patres, et Concilia meminerunt, nentiquam legitur. Ergò.

Resp. neg. cons. 1°. Non omnes libri Canonici simul ab Universâ Ecclesiâ recepti fuerunt, et fieri potuit, ut quos priora

Concilia, prioréque Patres minimè recepissent, 377. ~~381.~~ eos posteriores Synodi, Patres, et Pontifices confirmarent, prout de librô Baruch factum perhibetur. 2°. Ideo librum hunc veteres Ecclesiæ tabulæ non referunt, quia passim sub Jeremiæ nomine continebatur, prout suprà ostendimus; unde factum, ut hucusque usus in Ecclesiâ invaluerit, ut quoties ipsa librô Baruch in officiô Ecclesiasticô utitur, illum sub Jeremiæ nomine referat. Minimè proinde dubitandum, quin Patres, et Concilia, qui sacrorum librorum Canonem edentes, Jeremiæ volumen laudomiserunt, Baruch quoque librum, qui sub prioris Prophetæ nomine apud ipsos veniebat, intelligerent.

Ob. 3tiò Cùm reliquos omnes Prophetas ~~488.~~ 493. Hieronymus commentariis suis illustrasset, in hunc nihil prorsùs commentatus est, quòd, ut ait*, ab Hebræis non legatur, et insuper Epistolam falsò Jeremiæ adscriptam contineat. Ergo p.

* Præf. comment. In Jerem.

Resp. Ex hoc Hieronymi testimoniô, quod ex iis, quæ hactenus disseruimus, penitus enervatur, id ad summum duntaxat colligitur, scilicet suô tempore librum Baruch non omnimodam in Ecclesiâ obtinuisse auctoritatem, et fortè à quibusdam receptum non fuisse, quod non officit, quin posteà, ponderatis, quæ pro illo militant, auctoritatibus et momentis, Ecclesia illum sacrorum librorum Canoni meritò adscripserit.

Porrò eidem Hieronymo Epistolam Jeremiæ, quæ c. 6. libri Baruch legitur, falsi postulanti opponimus inter alios Cyprianum, de Orat. Dom. et Hilarium Prolog. Explan. in Psal. qui hanc Epistolam velut canonicam, et à Jeremiâ exaratam suscipiunt, atque

eam unum è Canonicis libris efficere voluit Hilarius. Cujus rei ignari plerique, eam propter enigmatem suam facilè delitescentem inter Canonica Scripta non posuerunt; hinc fortè etiam factum, ut Librariorum Hebraos Codices describentium diligentiam fugerit: imò è graecis quibusdam exemplaribus eamcidisse notum est, cujus, ut diximus, causa fuit libelli enigmatis, tùm etiam situs illius diversitas, cùm interdum Threnis, nonnunquam Baruch Prophetiae subjungeretur. Fieri enim potuit, ut cùm Threnos describeret librarius ex uno codice, in quo Epistola Jeremiae subnexa erat Prophetiae Baruchi, à Threnis unâ serie ad Baruchum describendum progressus sit; deinde verò cùm Baruchum describeret ex altero Codice, in quo Threnos excipiebat Jeremiae Epistola, abincautô, et parùm attentô Librariô praetermissa sit.

Ob. 4to c. 1. v. 1. et 2. librum suum Scripsisse Baruch ait anno 5to post captam, et incaeum Templô succensam à Chaldaeis Urbem Jerusalem: et tamen eodem c. 1. v. 7. 10. et 14. Item c. 2. v. 16. fit mentio Domûs Domini, seu Templi, et Altaris Domini veluti adhuc starent, nec diruta fuissent. Atqui haec sunt contradictoria. Ergô &c.

Resp. neg. min. Non enim Urbs unacum Templô ita vastata, et igne consumpta fuit, quincùm illius, tùm Templi reliquiae aliquae, scilicet parietes, et rudera remanserint, quae intra illud quinquennium, quod, antequam Jerosolymam liber Baruch mitteretur, effluxit, refici, et aptari potuerunt, abiis, qui tùm in Civitate, tùm in ejusvicinia remanserant, ita ut velut in tugurijs se recipere potuerint, atque intra Templi

rudera super Altare, quod fortè quodammodò ab incendiò servatum, vel ab ipsis restauratum fuerat Deo sacrificia offerre potuerint, prout memoratis v. 7. 10. et 14. c. 1. dicitur, p. 379. ~~389~~ ~~388~~.

De Libro Ezechielis.

Ezechiel filius Buzi, è Sacerdotali genere*, à Nabuchodonosore, qui Joakim Regem Juda jugum, quod priùs subire coactus fuerat, excutientem, in Judæam rediens, ceperat, et occiderat an. m. 3405. ante Chr. 595. ant. Ær. 599. Captivus Babylonem ductus est. ~~490~~ 495. * c. 1. v. 3.

Verisimilius est, eum, cùm captivus detineretur, primùm divinò afflatum Spiritu oracula sua fundere cœpisse an. m. videlicet 3410. ante Chr. 590. ante Ær. 594. Siquidem ante suum in Chaldæam adventum nunquam Prophetam egisse legitur. 496

Vaticinari igitur cœpit annò ætatis suæ 30mò*, ut nonnullis videtur, seu potiùs annò 30mò ab innovatò cum Dominò fœdere sub Josiâ Rege Juda; necnon prophetare perrexit usque ad an. m. 3430. ante Chr. 570. ante Ær. 574. qui fuit 14tus à Jerosolimæ urbis excidiò, quod in Jerusalem regnante Sedeciâ accidit an. m. 3416. ante Chr. 584. ante Ær. 588. adeoque per 20. annos vaticinia sua fudit. * c. 1. v. 1.

Jeremiam, et Ezechielem eodem simul tempore, hunc trans Euphratem, alterum Jerosolymæ ante urbis excidium, oracula fundentes sibi invicem Prophetias suas communicasse, ut Judæi exules animis confirmarentur, Hieronymus autumavit*. * In Ezechiel. c. 12.

Ezechielem à Principe populi sui, quem ab idololatriâ revocare conabatur, inter- ~~492~~ 497.

380.
~~387.~~ futum tradunt. Sed quis ad amnem Chobar, ubi in captivitatem abductus Propheta residerat, Judæorum Princeps fuerit, non facilè reperies. Alii alia de ejus morte tradunt, quæ hucusque pro incertis habita sunt.

498. Ipsius Liber 48. capitibus absolvitur. Prioribus calamitates Judæorum, et obsidionem urbis Jerusalem prefigurat. Cap. ii. prænuntiat reliquias Israël à Deo in patriam reducendas fore, quibus daturus esset cor carneum, ut eum colant, et timeant. Cap. ix. et ix. Pseudoprophetas ac Pseudoprophetidas, eorúmque clientes gravibus verbis redarguit, quòd ex cerebro vaticinantes falsam pacem populo promitterent. Sequentibus capitibus variis figuris, et parabolis demùm varias, eásque graves Regum Israël et Judæ calamitates designat. à cap. 25. usque ad 32. Ammonitis, Moabitis, Idumæis, Palestinis, Tyriis, et Ægypto exitium prædicit. * Cap. 34. prænuntiat, Deum oves suas liberaturum, et super eas Pastorem unum s. Christum nempe, constituturum, quem nomine Davidis prefigurat, sibique in omni ubertate terræ pascantur. Eadem repetit cap. 36. et 37. Cætera, quæ sequentibus capitibus vaticinatur, obscura admodùm sunt.

D. ij p. 169.

* Vaticinium de Christo.

499. Hujus libri autoritas absque controversiâ omnium sæculorum assensu comprobata est. Narrant tamen Judæi, diutiùs in Synedriò eâ de re fuisse disceptatum; Ipsius enim initium et finis obscuriora videbantur *; unde apud ipsos nonnisi post 30mum ætatis annum idius lectio permittitur. Nihilominus hinc in ibo oriuntur difficultates, quæ à nobis solvi debent. unde

* Hieronym. Præf. in Ezechiel.

Ob. 1º c. 1. v. 12. libri hujus, hæc de quatuor animalibus ab Ezechiele visis leguntur: Illuc gradiebantur, nec revertebantur, cùm ambularent, et è contrà ibid. v. 14. de iisdem aseritur: Et animalia ibant, et revertebantur, in similitudinem fulguris coruscantis. Atqui, p. Ergo, p. 381. ~~386.~~ ~~387.~~ ~~499.~~ 500.

Resp. In priori textu significatur tantùm, hæc animalia ita fuisse ad obediendum suo Auriga Deo parata, ut illùc rectà pergerent, quò ducebantur, quin retrocederent, vel usquam deviarent, prout interdum faciunt in loco declivi equi nimis oneratum currum trahentes, vel protervi, aut frani impatientes. In posteriori verò textu solùm indicatur, eadem animalia eo ipso impetu, quo prescriptam sibi cursûs metam attingerent, eâdemque velocitate reverti solita fuisse, ad aliò pergendum, quocunque ducere vellet Auriga Deus.

Ob. 2º Jb. c. 14. v. 9. Dicit Deus se Prophetam, cùm loquutus fuisset verbum, decepisse, adeoque per illum fuisse mentitum. Ergò p. 499. 501.

Resp. Deum non positivè Prophetam illum decepisse, sed permissivè duntaxat: nullus enim Propheta, quamvis falsus, positivè à Deo decipitur, sed permissivè tantùm, quatenus sinit, ut in deceptionis occasiones incidat, et homines interdum fallat in eorum peccati poenam, vel alùs justis de causis. Sic Paulus loquens de adventu Antichristi in poenam præcedentium peccatorum hominum ordinatò ait*: Ideò mittet illis Deus operationem erroris, ut credant mendacio. Idest, ideò sinet eos ab Antichristò decipi, et in errorem induci. Sic lib. 3. Reg. c. 22. v. 22. Dæmoni loquenti de Achab, et

* 2. Thessal. 2. v. 10.

382.
~~396.~~ ejus quadringentis falsis Prophetis atque ad Deum dicenti: Egrediar, et ero Spiritus mendax in ore omnium Prophetarum ejus, dixit Deus, Deci-pies, et prævalebis: egredere, et fac ita; non quòd præcipiat Deus, ut decipiat, sed solùm permittat, dicens, Egredere, et fac ita, id est, egredere, per me licet, non impediam, sicut non impedio peccatum.

De Libro Danielis.

502. ~~497.~~ Daniel Propheta Domini è familiâ David, qui, cùm tenera ad huc esset ætatis (: duodecim annos natum ferunt :) captivus Babylonem anno 4.to Joakim Regis Juda an. m. 3398. ante Chr. 602. ante Dr. 606. abductus est. Regis Nabuchodonosoris unanum tribus sociis Ananiâ, Azariâ, et Misaële obsequio in Regiâ destinatus fuit* atque hi quatuor eâ curâ educati fuêre, quæ tali ministerio competeret, necnon omni Chaldaicâ litteraturâ imbuti.

* Daniel. c. i.

503. ~~498.~~ Hæc porrò Danielis ejusque libri, qui 14. capitibus constat, Chronologia et ordo. Ductus est Babylonem annos natus fortasse duodecim an. m. 3398.* Historia Susanna an. m. 3401.* Somnium Statuæ an. m. 3402. necnon vaticinium de Regno Christi.* Erigitur à Nabuchodonosore Statua aurea, quam tres pueri Ananias, Azarias, et Misaël adorare nolentes missi sunt in fornacem ignis ardentis, unde illæsi egrediuntur, an. m. 3417.* Somnium Nabuchodonosoris de Arbore, an. m. 3434.* Phrenetis ejusdem, an. m. 3435.* Regno restituitur an. m. 3443.* Visio quatuor animalium sub exordium Regni Balthasaris, an. m. 3449. Item vaticinium de Adventu Christi, quem nomine filii hominis designat.* Altera

170

k * c. i.
l * c. 13.
m * c. 2.
n * c. 3.
o * c. 4.
p * ibid.
q * ibid.
r * c. 7.

ida

583.
~~3448.~~ 587.

visio arietis, et hirci, an. m. 3448.* Sauri- * c. 8.
legum Balthasaris convivium: interpretatio
Scripturæ ad parietem exaratæ facta à Dania-
le: occisio impii regis Balthasaris, cui succe-
dit Darius Medus, an. m. 3448. ante Chr. 555.* * c. 5.
Initio imperii Darii Medi visio septuagin-
ta hebdomadum, quæ apertam de Christi ad-
ventu prophetiam continet, an. m. 3449. ante
Chr. 551. ante Cr. 555.* Darius latò editò, * c. 9.
neminem præter se unum, nec hominem
nec Deum triginta dierum spatiò coli ab om-
nibus, præcipit: Daniel, quod contra Regis
mandatum, nihilominus Deum colere, et ado-
rare pergeret, in foveam Leonum immittitur,
è qua die alterâ illæsus eduitur, an. m. 3450.
ante Chr. 550. ant. Cr. 554.* Visio de viro * c. 6.
lineis vestito, de resistente Principe Persarum, de
Regni Græcorum Principe, et de Michaële Prin-
cipe Judæorum, an. m. 3458. ante Chr. 542.
ante Cram 546.* Vaticinium de Regibus * c. 10.
Persarum, et Rege Græcorum p. Eodem annô.* * c. 11.
Vaticinium de Salvatione reliquiarum Ju-
dæorum, de resurrectione quorumdam ex mor-
tuis ad vitam, et quorumdam ad opprobrium;
de gloriâ Doctorum, et completione Pro-
phetiæ post statutum tempus, eodem an-
nô.* Historia Beli* et Draconis à Da- * c. 12. * Bel vel
niele ouisi; ob facinus istud, argentibus Ba- Baal idem ac Domi-
byloniis, permittente Cyrô Rege, mittitur nus apud Ægyptios
in lacum Leonum, ubi per sex dies inclusus Bel idem erat ac
ab Habame Prophetâ pastus est, septimô apud Latinos Jupiter.
autem die inclusus inde extrahitur, an. m. Hû Belus indicari
3458. ante Chr. 542. ante Cr. 546.* videtur primus Baby-
Sunt lonionum Rex.
qui non improbabiliter, imò probabilius fortè, * c. 14. et ult.
hanc historiam ad Regnum Evilmerodach,
~~quod ab parricida Balthasaris in hac libro commemoratur~~ quæ an. m. 3448. ante Chr. 555.
ante Cr. 559. Babyloniæ regnum obtinuit,

384.
~~382~~

atque eodem annô amisit, referri debere autumant. Nam Cyrus Belum, primum Babylonis Regem, cui post mortem divinos honores exhibebant Babylonii, non colebat, sed Iolem. Neque ausi fuissent Babylonii, utpotè à Cyrô subacti, eidem mortem, nisi Danielem in Leonum foveam mitti permitteret, minitare, prout tamen minitant.* Hæc historiæ et libri Danielis epitome, ~~[illegible]~~ et Chronologia. Tempus, quo mortuus est, ignoratur.

*c. 14. v. 28.

504. ~~499~~

Librum ipsius velut Canonicum, et divinum Ecclesia Catholica agnoscit, sit ergò cum idâ

Conclusio.

Liber Danielis Canonicus est, et divinus.

Pb. 1º ex hoc ipso Danielis libro. In quo nempe earum rerum, quas multis, antequam evenirent, sæculis, prædixit, infallibiles, et certissimi eventus inveniuntur. Imò non solum futura prædixit in suo librô Daniel, quod omnibus Prophetis commune est, sed etiam quo tempore, et sub quibus Regibus, numeratis per ordinem annis, ea evenire debuerant, certissimè prævidit, et prædixit, adeò ut non tam videatur futura prædixisse, quàm præterita narrasse; Nihil ferè enim de quatuor Babyloniorum, Persarum, Græcorum, et Romanorum Monarchiis in Gentium historiis continetur, quod in libro Danielis ante plura sæcula ab ipso prænuntiatum non legatur.

His accedit consensus sacrorum voluminum tam Veteris, quàm Novi Testamenti de Danielis Prophetiâ testimonium ferentium. In 1º Machab. librô c. 2. Matthatias morti proximus filios suos hortatur ad Legis observantiam et ærumnarum tolerantiam, acceptis ex hoc Danielis librô exemplis trium puerorum è caminô ignis liberatorum, et Danielis, qui

3. 171

de ore leonum liberatus est. Christus quoque apud Matthæum c. 24. ex hoc libro excidium Urbis Jerosolymæ, et ejus Templi abominationem à Daniele Propheta prædictam denuntiat. Paulus item ad Hebræos scribens. c. 11. meminit historiæ trium puerorum et Danielis in Cavea leonum, cùm ait: Extinxerunt impetum ignis, obturaverunt ora leonum p. 385.

Atqui liber, cujus contenta vaticinia certus, et infallibilis eventus confirmavit, qui à Sacris Scriptoribus, ipsoque Christo Domino adducitur, in eorum, quæ proferunt, testimonium p, verè propheticus, adeoque divinus, ac proinde Canonicus dici, et reputari debet. Ergò p.

Prob. 2.do ex Traditione Judæorum, qui librum Danielis inter Agiographa, seu inter Sacros, et Canonicos ~~[illegible]~~ libros ~~[illegible]~~ ponunt, atque Danielem unum è maximis Prophetis, qui cum Deo Sabuerit colloquia, nuncupant, eumque non solùm futura prædicasse, sicut alii Prophetæ, sed et tempus, quo hæc eventura erant, determinasse fatentur.* Imò Thalmudistarum sententia est, librum Danielis à viris Synagogæ Magnæ fuisse elaboratum, quam alii Rabbini sequuntur. Nos autem id ita intelligendum volumus, ut Synagoga Magna librum hunc è Chaldaïco, quo sermone à Daniele scriptus fuerat, in Hebraïcum transtulerit. Ergò p. 505.

Pb. 3.tio ex Traditione Ecclesiæ, quæ testibus Ruffino lib. 2. cont. Hieronym. et S. Augustino Serm. 49. de Sanctis, jam à 1300. et quod excurrit annis, tam in Missâ, quàm aliàs in Officio varias hujus libri partes recitat. 506.

* Maimonides in More Nevochim. lib. 2. c. 45. Joseph. Antiq. lib. 10. c. ult. Thalmudicus liber Megillah c. 1.

~~490.~~ tat, ut in Missâ Sabbati Quatuor Temporum, et in Laudibus, quæ non sunt de feria, Hymnum trium puerorum. In Missa Sabbati ante Dom. 4. Quadragesimæ, Historiam Susannæ. In Missâ feria 3. post Dom. 5. Quadrag. Historiam Draconis interfecti, &c.

507. ~~500.~~ Accedunt 4.tò Concilia, et Patres, à quibus totus Danielis liber velut Canonicus et divinus semper habitus est. Canonicis Scripturis deputatur à Concilio Laodicenô sanctô 4.tô celebratô, et Carthaginensi III. an. 397. sub Siricio Papâ, et aliis. Atque omnes sacrorum librorum catalogi idem referunt per omnes Ecclesiarum Ecclesiones tanquam veri Propheta libri.

Sancti Patres verò etiam idem tanquam divinum, et propheticum agnoscunt. ut Beatus Ignatius Martyr, Ep. ad Magnesian. Origenes, hom. in Levitic. et Epist. ad Julian. African. Tertullianus, libro de coronâ militis. S. Cyprianus, lib. 1. Ep. 8. et lib. 4. Ep. 6. Item serm. de Orat. Dom. et serm. de lapsis. S. Basilius, lib. de Spiritu Sanctô c. 3. S. Epiphanius, in Anchoratô. S. Joan. Chrysostomus, Hom. 4. ad popul. Antioch. Theodoretus, comment. in Daniel. S. Ambrosius, lib. 3. de Spiritu Sanctô. S. Augustinus, lib. de natura boni, et tract. 36. in Joan. Ergo &c.

Solvuntur Objectiones.

508. Ob. 1.º Liber hic non est Danielis illius, qui inter viros sanctos, et Prophetas in quibusdam Sacræ Scripturæ locis memoratur. Ergo fictitius est, et Danieli falsò adscriptus. Ob. ant. Ezechiel, qui, ut suprà, ubi de illius librô egimus, à nobis notatum est, an. m. circiter 3410. oracula sua fundere coepit, Danielis meminit velut alium jam defuncti,

vel saltem jam provectæ ætatis, et multorum liberorum parentis; sic enim de eo, atque Noë et Job loquentem Dominum inducit, c. 14. v. 14. et v. 16. Si fuerint tres viriusti Noë, Daniel, et Job in medio ejus /: terræ peccatricis scilicet :/ vivo ego, dicit Dominus, quia nec filios, ~~nec filias~~ nec filias liberabunt. Atqui tunc Daniel noster ad summum erat 24. annorum, nec unquam filios habuit, aut filias, ut qui eunuchus fuerit, prout communiter tradunt Judæi, quibus assentiuntur Origenes, et Hieronymus. Ergo fictitius est liber, quem sub Danielis vivi sancti, et Prophetæ nomine præ manibus habemus.

Resp. ad 1.num Arg. neg. ant. ad ejus prob. neg. ant. Propheta Ezechiel adductô locô loquitur hypotheticè tantùm, non absolutè, et perindè ac si diceret, si Daniel filios haberet, eos non liberaret, quod patet ex eo, quia de Noë et Job, qui multis ante sæculis jam è vitâ excesserant, eadem ac de Daniele dicit Ezechiel: annumerat autem eum inter vivos grandævos, quia quamvis adhuc juvenis esset, tamen notus erat populo, propter Susannæ liberationem, somniorum Regis interpretationem, et occisionem Presbyterorum Idoli Bel.

Ob. 2.do Liber iste partim Chaldaïcè, partim Hebraïcè, partimque græcè scriptus proditur. Ergo à variis diversarum nationum Scriptoribus videtur esse malè digesta, et consuta historia. 509.

Resp. Equidem primum hujus Libri caput cum tribus primis versiculis sequentis capitis hebraïcè scriptum tenemus; sequen-

tia usque ad caput octavum Chaldaïcè exarata sunt, quæ postmodùm à Rabbi Levi ben Gerson Hebraïcè reddita sunt; reliqua rursum Hebraïcô sermone narrantur, præter orationem Azariæ, c. 3. v. 25. et seq. Hymnum trium puerorum, Ibid. v. 51. et seq. Susannæ et Beli, ac Dacronis historias, quæ tempore Hieronymi Græcè tantùm supererant. Non tamen dubitandum, quin Liber iste primùm Chaldaïcè fuerit ab ipso Daniele exaratus, qui Chaldaïcâ linguâ jussu Regis Babyloniorum fuerat imbutus, et magnum linguæ hujus usum diutinâ inter Chaldæos commoratione comparaverat; deinde Hebraïcè à Judæis reducibus in gratiam, et utilitatem suæ gentis; demùm etiam Græcè ab Auctore priscæ Interpretationis, ab Aquilâ, à Theodotione, à Symmachô, et aliis translatus; ita ut temporum injuriâ Chaldaïcâ et Hebræâ illius editionibus malè mulctatis, ac detruncatis, vel, prout conjicit Origenes, ex hoc librô deditâ operâ à recentioris ævi Judæis suppressis iis, et expunctis, quæ Majorum suorum infamiam, scelerúmque vestigia exhibebant, sola integra perstitit Græca versio.

510. Ob 3tio Ejusdem Libri c. 1 v. 21. hæc leguntur: fuit autem Daniel, usque ad annum primum Cyri Regis. Item c. 6. v. 28. Porrò Daniel perseveravit usque ad Regnum Darii, regnúmque Cyri Persæ. Et tamen c. c. 10. v. 1. dicitur: Annô tertiô Cyri Regis Persarum, verbum revelatum est Danieli. Atqui duo priores textus innuunt, Danielem obiisse primô Regni Cyri annô, et posterior è contrà ait, eum tertiô ejusdem Cyri annô adhuc fuisse superstitem.

sta 173

389. ~~377~~. ~~391~~. 5

Resp. In duobus prioribus textibus significatur solùm, Danielem in Regis aulâ, et maximô in honore ac gloriâ fuisse usque ad primum Cyri regnantis annum, hoc est, totô ~~captivitatis~~ tempore captivitatis, et servitutis, necnon Babylonicæ Judæorum afflictionis, quod non excludit, eundem Danielem, relictâ aulâ Jerusalem reversum, privatam adhuc per duos annos egisse vitam, usque ad 3tium Cyri Regis annum, prout posterior indicat textus.

Ob. 4to Ibid. c. 9. v. 1. Darius dicitur Assueri filius. Et tamen 1. Esd. c. 4. v. 6. et Esther c. 1. v. 6. Assuerus Dariô longè posterior ~~[illegible]~~ fuisse dicitur. Ergò. ~~506~~. 511.

Resp. Cùm Darius Assueri filius vocatur, idem est, ac si dicatur filius Magni Principis, seu Regis Medorum, nempe Astyagis; Assuerus enim non erat nomen proprium, sed commune Regis Medorum, sicut Artaxerxes Regis Persarum: unde est, quòd Cambyses, et Maritus Esther, aliique secundæ Monarchiæ Reges vocentur modò Assueri, modò Artaxerxes prout Medis, vel Persis, quibus utrisque imperabant, propriô gentium illarum nomine contingebat eos appellari.

Ob. 5to Præter diversas hujus libri phrases, auctor illius se græcum fuisse prodit, cùm Danielem græcis allusionibus Presbyteris respondentem adducit c. 13. deductis verbo Chisein*, hoc est scindere à dictione Chinu*, id est, Lentisiô; et verbô prisein*, id est, secare, à nomine prinu*, hoc est Ilice: quæ etymologiæ nec Hebræo, nec Chaldæo sermoni possunt ~~507~~. 512.

* χίσειν.
* χινθ.
* πρισειν.
* πρινθ.

~~394.~~ adaptari. Ergò liber hic falsò adscribitur Danieli Prophetæ.

Resp. neg. ant. Phrases in libro hoc contentæ potiùs Græcum translatorem, quàm auctorem arguunt, quippe quæ Hebraismum frequentissimè redoleant, prout ab eruditis viris jam diu observatum fuit.

Fatemur etiam, Danielem in hoc judicio, quo Susannam ab iniquâ duorum senum illorum accusatione vindicavit, ac liberavit, usum non esse his græcis vocibus, neque istis ad voces græcas allusionibus, sed alias Chaldaicas voces nobis ignotas adhibuisse, quibus tamen secundùm Chaldaicæ linguæ proprietatem aliqua verba Sindendi, et Secandi responderent. Græcus ergo Interpres non vertit ad verbum, sed ad sensum, utque allusiones servaret, alias arbores accepit, quibus in Græco responderent allusiones ad verba Sindendi, et Secandi; quod sanè in optimo interpretandi genere fastitari solemne est.

513. ~~548.~~ Ob. 6.to Eodem c. 13. et in eâdem Susannæ historiâ Daniel dicitur fuisse puer junior. At sup. c. 7. dicitur fuisse unus ex primis Satrapis Darii Medi, quo tempore utique puer amplius non erat. Atqui hæc sunt contradictoria. Ergò &c.

Resp. conc. maj. neg. min. Vulgata nostra non omnia eo ordine, quo re ipsâ evenerunt, in Danielis libro recenset, sed interdùm prius narrat ea, quæ primùm posteà facta sunt; unde in Græcorum Codicibus, in quibus historiæ ordo magis servatur, liber hic incipit ab histo-

viâ Susannæ, quippe quæ primis captivitatis Danielis annis, et cùm adhuc 15. circiter annorum puer esset an. m. 3401. ante Chr. 599. ante Er. 603. contigisse perhibetur. Hanc autem historiam Hieronymus, qui librum hunc ex Hebræô in Latinum transtulit, et Latinæ Ecclesiæ tradidit, ad illius calcem rejecit, ut intelligeremus, eam ex Hebræô intercidisse, atque, ut suprà ex Origene annotavimus, à Judæis recentioribus suppressam, et deletam fuisse. 391 ~~379~~. ~~390~~.

Inst. Memoratum cap. 13. Danielis, quo historia Susannæ præcisè continetur, his verbis finitur: Et Rex Astyages (aliàs Darius Medus:*) appositus est ad patres suos, et suscepit Cyrus Perses regnum ejus; quod evenit an. m. 3456. Atqui hæc innuunt, hanc Susannæ historiam accidisse vel sub finem Imperii Astyagis, vel initiô Cyri. Ergò &c. ~~509~~ 514.

* Imperavit Babylone ab an. m. 3448. usque ad an. 3456.

Resp. conc. maj. neg. min. Quæ hic de morte Astyagis, et principiô Regni Cyri Persis dicuntur, perperam ab Interprete Latinô, seu potiùs Librariô et ammanuensi ad calcem capitis 13. libri Danielis posita sunt, ut quæ ad historiam Susannæ proximè narratam non pertineant, sed constituant initium capitis 14.ti et Ultimi. Id liquidò patet ex contextu, et dispositione Græcorum Codicum, præsertim editionis Græcæ Sixti V. Papæ, in quâ versus ille 65. et ult. cap. 13.tii vulgatæ nostræ connectitur cum cap. 14.tô illiusque initium constituit, non

~~396. 380.~~ verò cum historiâ Susannæ, quæ longô tempore ea præcessit, quæ memoratô cap. 14.tô narrantur.

515. ~~510.~~ Ob. 7.mo Josephus lib. 10. antiquit. Historias Susannæ, Beli, et Draconis in vulgatâ nostrâ recensitas c. 13. et 14. Danielis gesta perscribens tanquam fabulosas omittit. Hieronymus quoque eas fabulas appellavit, et velut lectu indignas obelô, seu veru jugulante transfixit, ac à reliquô Danielis volumine detruncavit, multisque argumentis confutavit, Præf. in Daniel. Item, Præf. in comment. ejusdem. Ergò re ipsâ sunt fabulæ.

Resp. trans. ant. nec enim secundum omnia verum est. Neg. cons. Josephus lib. 10. antiquit. c. 12. has et multas alias sacras historias se silentiô præteriisse fatetur, non quia eas narratione suâ indignas censebat, sed quia in antiquis Hebræorum libris scriptæ non erant, quos solos sumpserat transferendos. Hieronymus autem Apolog. 2. cont. Ruffin. ait, se non quid sentiret explicuisse in citatis prologis, sed quid Judæi dicerent, indicasse. Obelô verò has historias notavit, ut, quod jam supra memoravimus, sciremus, eas suâ ætate non amplius in Hebræô fuisse.

516. ~~511.~~ Inst. Sed cur eas fabulas vocat, nisi quia commentitias censuit? Ergò &c.

Resp. Eum fabulæ nomen non à fabulando, sed à fando hic deduxisse: nam et qui vera narrant, communi gentium locutione fabulari dicuntur; sicut de duobus Discipulis, de morte Christi in itinere loquentibus, dixit Lucas c. ult. v. 15. Et dum fabularentur ad invicem, hoc est, colloquerentur.

* Certè si S. Hieronymus eas fabulas et fictitias censuisset, non utique in eas commentatus fuisset, prout tamen commentatus est, &c.

De Osee Propheta, et ejus Libro.

393. ~~[illegible]~~. ~~397~~. ~~412~~. 517.

Osee duodecim minorum Prophetarum primus fuit filius Beeri*, ex patriâ Belemoth in Tribu Isachar, quæ videtur eadem esse ac Beelmon in eâdem Tribu sita versus Esdrelon. Eius patrem ferunt Rabbini fuisse Beerum*, Tribûs Ruben Principem eo tempore, quo Theglathphalassar nonnullos ex Tribubus Israël in captivitatem abduxit an. m. 3245. ante Chr. 755. ante Dr. 759. Quæ si vera sint, profectò dicere debebimus, Osee natum esse ex Tribu Ruben, et ex Patriâ Beelmon ultrà Jordanem fuisse.

* Epiph. lib. de Vit. Prophet.

* 1. paralip.

Vixit in regnô Samariæ, ejusque Prophetia ut plurimum in regnum respiciunt, licèt quædam ad regnum Juda pertinentia etiam edisserat.

Liber ipsius, qui 14. constat Capitibus in Vulgatâ nostrâ his verbis incipit*: Verbum Domini, quod factum est ad Osee filium Beeri in diebus Ozia, Joathan, Achaz, Ezechiæ, Regum Juda, et in diebus Jeroboam filii Joas Regis Israël. Quod tamen comprobari nequit, nisi Osee plus æquô vixisse fateamur. Abinitiô enim regni Oziæ, quod coepit an. m. 3194. ante Chr. 806. ante Dr. 810. usque ad finem regni Ezechiæ, quod defiit an. m. 3306. ante Chr. 694. ante Dr. 698. anni 112. numerantur, quibus si addamus 20. aut 25. annos, quos natum Osee credimus, cùm vaticinari coepit, anni 132. vel 137. complebuntur, quòd si autem Decem, vel duodecim à regno Ozia, et Decem, vel tredecim à regno Ezechiæ, quibus Osee va-

* 412. 518.

* c. 1. v. 1.

~~398. 399.~~ ticinari non potuerit, annos demamus, adhuc tamen 112. vel 117. supererunt anni, quod diutinum prophetandi tempus ex ipso Osee nullibi colligitur. Cur etiam de regnis Regum, sub quorum Dominiô minimè vixit, ipsius Prophetiæ sint inscriptæ, non videmus. Unde initium istud Prophetiæ Osee, seu versum 1. cap. 1. non ab ipso, sed ab aliquo veteri Scribâ, imperitô quidem, appositum censemus; atque ejus Prophetiam à versu 2.do seu ab his verbis, Principium loquendi Domino in Osee &c. incipiendam esse arbitramur. Sua igitur Vaticinia aggressus est circa finem regni Jeroboami II. Regis Israël, an. m. 3222. ante Christ. 778. ante Or. 782.

519. Prophetarum omnium, quorum Vaticinia supersunt à Hieronymô, in Osee; Basiliô, in Isai. c. 1. Ruffinô aliisque pluribus Osee vetustissimus habetur; attamen aliis Amos vetustior videtur, ut qui circa an. m. 3215. prophetias suas ~~fuderit~~ fundere inceperit: sed de hoc postèa.

Eo vivente quatuor Tribus à Theglathphalassare primò in captivitatem abductæ fuerunt, et deinde eversum à Salmanassare Samariæ regnum; post cujus eversionem tamen adhuc stetisse vaticinium asserit Hieronymus.

920. ~~515.~~ Capitis 1. Prophetiæ hujus initium ad Zachariæ Regis Israël, Jeroboami II. filii mortem refertur. À 6.tô versiculô ejusdem Capitis usque ad c. 3. Israëlis captivitas, et post eam captivorum libertas prædicitur. In Regni decem Tribuum flagitia Osee vehementer insurgit, cujus etiam ætate non modò in Dan, Bethel, et Sama-

riâ, verùm etiam in Galgala c. 4. v. 15. et c. 9. v. 15. et c. 12. v. 11. In Sichem c. 6. v. 9. In Bersabee; In montibus Thabor, c. 5. v. 1. In Galaad, c. 5. v. 1. et c. 6. v. 8. idolis cultus videtur fuisse exhibitus. Loquitur denique de Israëlitis, velut de populo ad scelus quodlibet paratô, cujus flagitia defleri quidem possent, augeri non possent. Eorum vitulos aureos evertendos, conterendos; Israëlitas verò in Assyriam transferendos fore vaticinatur, c. 8. v. 5. et c. 10. v. 5.

395. ~~399~~. ~~399~~.

8

Neque etiam scelera Judæ præterit, eósque in Galgala ad colenda idola pergentes increpat c. 4. v. 15. Sennacherib adventum in regionem Judæ, c. 8. v. 14. Judæ populos post decem Tribuum captivitatem suis domibus aliquamdiu adhuc fruituros, c. 1. v. 7. Postèa tamen et ipsos ultra Euphratem captivos deducendos esse; indè etiam reducendos c. 1. v. 10. pronuntiat.

8
176

Hujus Prophetæ Stylus est admodùm obscurus; phrases sæpè difficiles, et intricatæ; ad quam obscuritatem vehementer conferunt ea, de quibus agit; cùm valde absint à nostrâ ætate, nósque eorum temporum historiam ad amussim non possideamus.

Plures Interpretes Osee conjugium sibi à Deô* præceptum cum muliere prostitutâ parabolam duntaxat esse arbitrantur: attamen ex toto Osee textu satis supérque patet, hoc conjugium verè contigisse, quamvis illud per figuram ea etiam expresserit, quæ deinde comprobavit eventus. Nec tamen culpandus est, inquit S. Hieronymus*, quòd meretricem converterit ad pudicitiam,

~~516~~. 521.

* c. 1.

* Comment. in Osee c. 1.

~~400. 387.~~ Sed laudandus potiùs, quòd ex malâ bonam fecerit ..... præsertim, cùm non ob causam luxuriæ, non libidinis, non propriâ fecerit voluntate, sed Dei paruerit imperio; ut quod in illo carnaliter prostitum legimus, in Deô spiritualiter factum probaremus.

De Joële ejúsque Prophetiâ.

522. ~~517.~~

Joël Phatuëlis filius inter duodecim minores Prophetas secundus, ex Tribu Ruben, et urbe Betharan oriundus, in regnô Juda vaticinatus est post decem tribuum captivitatem, ut credimus, et regni Israëlis eversionem. Quo tamen tempore vaticinari inceperit, et quo obierit, incertum. Maximâ quidem annonæ caritate, et Locustarum nube Judæam affligendam pronuntiat; at cùm eo calamitates regionem illam sæpissimè afflixerint, neque singulæ in peculiares tabulas regestæ fuerint, nihil inde addui potest, quo hujus Prophetiæ Epocha constitui valeat.

Hebræi Manasse in Jerusalem imperante, cujus regnum an. m. 3306. ante Chr. 694. ante Dr. 698. sumpsit initium mors autem in an. m. 3361. ante Chr. 639. ante Dr. 643. inuidit, Joelem vaticinatum ferunt: famem autem, quam ipse prænuntiat, eandem esse putant, ac eam, de quâ Jeremias c. 8. v. 13. Id si verum sit, profectò post Manassem Joël prophetasse dicendus est; eodem enim Jeremiæ locô propter præterita Manassis flagitia Hebræos se dispersurum minatur Dominus, ex quo Manasses è vivis jam demigrasse ostenditur. Quamobrem commodiùs sub Josiâ Rege

Juda, eâdémque, qua Jeremias floruit, æta- 397. ~~401~~.
te Joël statuitur, scilicet circa an. m. 3389.
ante Christ. 615. ante Eram 623.

Tribus duntaxat capitibus tota ~~518~~. 523.
Joëlis Prophetia absolvitur. c. 1. hostilis
instar exercitûs locustarum immensum
agmen in Judæam irruturum minatur,
quæ, bruchis interim, et acris siccitate le-
gionem populantibus maximam populis
caritatem inferent; hortatúrque omnes,
et potissimùm Sacerdotes ad planctum, jejuni-
um, et orationem, plangens et ipse vastita-
tem terræ populi sui. Cap. 2. Diem Do-
mini, et ultionem de impiis à Deô sumendam
vetiinatur. agit præterea de justitiæ Doc-
tore à Deô in terris donandô; de Spiritu sanctô
in homines effundendô; de cœlesti Jerusa-
lem, quam per totam æternitatem justi
incolent; de salute, quæ de Jerusalem ingre-
dietur, et quam is consequetur, qui nomen
Domini in auxilium sibi advocaverit;
quæ omnia ad novam Christi Ecclesiam
referuntur. Denique cap. 3. minatur
Dominus magnam afflictionem gentibus,
quæ populum suum afflixerunt; et quòd
omnes in valle Josaphat judicaturus sit,
quod ad extremum judicii diem refertur.

De Amos ejúsque Prophe- ~~519~~ 524.
tiâ.

Amos inter Prophetas Minores or-
dine tertius, ovium Pastor, ex urbe
Thecue in Tribu Juda quatuor leucis
ab Jerusalem versùs meridiem ortum
duxisse, nulla tamen satis firmô argu-
mentô, ferunt.

398.
~~402.~~
525. ~~520.~~

Pr. Z 177

Ex urbe Bethel ditionis decem Tribuum, in quâ sub Jeroboamô II. circa an. m. 3215. ante Chr. 785. ante Ær. 789. prophetare coepit; jussu Regis pulsus, ad Civitatem Thecue se recepit, ubi et Prophetam egit; quare è Regnô Israël Originem duxisse, et Israëlitas potissimùm illius missio spectasse verisimilius

Prophetare coepit duobus annis, antequam terræ motus ille contingeret sub Ozia Rege*, quem Josephus lib. 9. antiquit. c. 11. ac Veteres, necnon recentiores Commentatores vulgò ad tempus illud referunt, quo Rex iste munus Sacerdotale offerendi incensi usurpare ausus est, circâ annum m. nempe 3221. ante Chr. 779. ante Ær. 783. At id verum non erit, si, quod tradunt, Jonathas Oziæ filius eodem an. m. 3221. natus est; quandoquidem eo tempore, quo Ozias incensum obtulit, Jonathas ætatem regno aptam jam habuisse Scriptura prodit*, unde ille terræ motus, de quo sermo est, prius accidisse dici debet.

* 4. Reg. c. 15. v. 5.

* 2. Paralip. c. 26.

526 ~~521.~~

Novem Capitibus Prophetia ipsius absolvitur. Duo prima Capita impenduntur contra Damascum, Philistæos, Syrios, Idumæos, Ammonitas, et Regna Juda, et Israël. Mala, quæ minatur, spectant tempora Salmanassar, Theglatphalassar, Sennacherib, et Nabuchodonosor, qui horum populorum provincias devastaverunt, atque Israëlitas, aliósque abduxerunt Captivos. Prædicit calamitates Regno Israël imminentes post mortem Jeroboami II. tum temporis regnantis; expeditiones Phul, et Theglathphalassaris

contrâ Israëlitas; captivitatem, egressum de- [illegible].
cem Tribuum. Demum Israëlitarum vitia, luxum, avaritiam, maximè in pauperes, et immodica convivia castigat: nec remissiùs agit adversùs peregrinationes religionis causâ ab Israëlitis susceptas ad falsa numina in Bethel, Dan, Galgala, et Bersabee; necnon jurantes per Deos alienos. Tandem prædixit, Deum suscitaturum tabernaculum David, et captivitatem filiorum Israël conversurum cum magnâ ipsorum felicitate.

Quo mortis genere Amos obierit, igno- [illegible] 527.
tum est. Cyrillus, Præfat. in eundem tradit, Amasiam vitulorum aureorum, qui in Bethel colebantur, Sacerdotem, quo instigante eâ Urbe pulsus fuit, dentes illi confringi jussisse, ut ad silendum adigeret. Epiphanius verò, De vit. Prophet. c. 12. Isidorus, De vitâ, et morte Sanct. c. 43. Dorotheus, In Synopsi, et alii narrant, Oseam, seu Oziam dicti Amasiæ Sacerdotis filium in tempora ei clavum infixisse, quo ictu pene exanimatus Thecuam translatus, ibidem brevi post diem clauserit, atque in sepulchrô Patrum suorum contumulatus fuerit. Sed verisimilius est, Prophetam hunc, postquam solum vertere ab Amasiâ coactus fuit, diutiùs in urbe Thecue substitisse; nec gravius quidquam ab iniquo isto vitulorum Sacerdote accepisse, ex eo colligi potest, quòd nunquam eâ de re conqueratur; id solùm c. 7. v. 12. innuit, prohibitum scilicet se esse, ne ultrà in Bethel vaticinaretur.

Stylum hujus Prophetæ humiliorem [illegible].
esse censet S. Hieronymus*, eumque omnes suas comparationes è re campestri trahere observat, pro more satis recepto, ut singuli de rebus sua

* Prolog. Expos. in Amos.
* In Amos c. 1. v. 2.

~~404~~ ~~388~~ artis libentiùs agant; nam Armentarius erat, atque Sycomoros vellicans, seu compungens.*

* Amos c. 7. v. 14.

* lib. 4. de Doct. christ. c. 7.

2/178

S. Augustinus verò illum adducit,* ut ostendat, Scriptores sacros genere quodam eloquentiæ uti adeò Spiritum et prudentiam præ se ferente, necnon rebus, de quibus agunt, ita conveniente, ut qui ruditatem, et rusticitatem in illis carpunt, neque ipsimet magis aptum personis, et circumstantiis Stylum eligere potuissent.

De Abdiâ ejúsque Prophetiâ.

528. ~~523~~.

Abdias quartus inter Prophetas minores, de cujus Tribu et parentibus nihil constat, unicum scripsit capitulum contra Idumæos.

Eum tempore captivitatis Babylonicæ, et Jeremiæ vixisse contendit Calmet:* at paulò ante ea tempora illum floruisse vult Huëtius,* ut qui Osee, Joeli, et Amos contemporaneum fuisse tradat.

* Dict. Bib. Verb. Amos

* l. cit. in Amos.

529. Idumæis ob crudelitatem in filios Israël exercitam extremum minatur exitium. Ipsos redarguit, quod Judæ hostibus adjuncti, dum super Jerusalem sortes mitterent, ad exitus viarum starent, fugientes interfecturi.

Prædicit, instaurandam Jerusalem: Domum Israël iis dominaturam, quibus nunc parebat: Ipsam velut ignem, domum verò Esau ut paleam futuram. Reditum Judæ à captivitate apertè prænuntiat.

Jeremiæ Stylum imitari videtur, ac penè verba transcribere; quod in causâ est, ut tempore ipsius Jeremiæ floruisse credatur.

Verisimile est, minas ab Abdiâ contrà Edom enuntiatas aliquâ ex parte fuisse à Nabuchodonosore executioni mandatas, qui annô post Jerosolymæ desolationem quintô,

m. 3421. ante Chr. 579. ante Ær. 583. arma in finitimos Judæis populos protulit: reliquas verò minas tempore Machabæorum fuisse adimpletas. 401 ~~389~~ ~~405~~.

De illius Sepulchrô agit S. Hieronymus, à S. Paulâ Samariæ visô*. * Ep. 27. seu Epitaph. Paulæ

De Jonâ, ipsiusque Prophetiâ. ~~520~~ 534.

Jonas Amathi filius, inter Minores Prophetas ordine quintus, Galilæus ex Urbe Geth-Opher oriundus*, quæ eadem creditur, ac Jotapata à Josephô Historicô adversus Romanos paulò ante Jerosolymitanum excidium diu defensa. * 4. Reg. c. 14. v. 25.

Geth-Opher in ditione Tribûs Zabulon sita erat, ubi et Regio Opher, sive Epher, eam S. Hieronymus 2000. passibus à Sephori Tiberiadem versùs removet.

Sub Joas, et Jeroboamo II. floruit circa an. m. 3222. ante Chr. 778. ante Ær. 782. Cætera, quæ de illo tradunt Scriptores, eum nempe filium fuisse viduæ illius Sarepthanæ ab Eliâ vitæ restitutum*; vel Sunamitidis filium itidem ab Elisæô ad vitam revocatum*; aut Prophetam illum ab Elisæô ad Jehu missum, ut eum in Regem consecraret*; incertæ sunt fidei, imò minùs cum veritate stare posse videntur. ~~520~~. 531. * 3. Reg. c. 17. v. 17. * 4. Reg. c. 4. v. 16. 4. Reg. c. 9. v. 1. *

Hæc verò de Jona ex ipsius libro, qui quatuor constat capitibus, certò scimus. *Ninivem pergere jussus à Deô, ut de impendente cæli ultione urbis hujus populos moneret, neglectô Dei mandatô, Tharsum Ciliciæ conscensâ navi fugiens contendit, sed orta tempestas non priùs sedata est, quàm Jonas in mare projectus fuerit. *Absorptus à Cetê, tribus diebus ac noctibus in eo delituit, cùmque de ventre ejus orasset Dominum, iis exactis, in aridam à Cetê ~~527~~. 532. * c. 1. * c. 2.

*c.3. evomitur. *Iterùm à Dominô jussus Ninivem ingreditur trium dierum itinere protensam civitatem, ac unius diei itinere per vicos clamantem: Adhuc quadraginta dies, et Ninive subvertetur, audierunt Ninivitæ, et poenitentiâ ducti, præeunte eorum Rege Phul, quem profani Scriptores Anacydaraxum, seu Anabaxarem vocant, Sardanapali fortè patre, saccô induti, et cinere conspersi à cibô omnes omninò abstinuerunt; imò, jubente Rege, jumentis pabulum subtractum, ipsáque etiam saccô operta fuêre; necnon ita ingemuêre Ninivitæ, ut Deus pietate motus veniam indulserit dolentibus. Ergò Jonæ prophetia de illorum interitu conditionata duntaxat erat, nempe nisi poenitentiam agerent; quâ proinde peractâ, placatus Deus illorum civitatis subversionem suspendit, non tamen sustulit: nam denuò ad scelera reversis misit Deus Nahum, qui illius subversionem iterùm post Jonam annuntiaret, atque tùm intentatum, et prædictum à Jonâ Ninivitis excidium inflixit.

*c.4. Verùm ut ad Jonam revertamur, *afflictus ipse, quòd vaticinium suum adversùs Ninivem non impleri cerneret, sibi ipsi interitum precatur; propterea à Deo corripitur, qui injustam ipsius indignationem ex eo convincit, quòd putaret, se rectè dolere ob arefactam hederam, sub cujus umbrâ resederat, et tamen noluerit, ut Dominus Ninive civitati maximæ parceret, in quâ tamen erant plusquam duodecim hominum millia, qui non peccaverant.

533. Ubi, et quando Jonas obierit, incertum est. fortè in Judæam regressus, ibidem mortem opetiit. Orientales in Mosul, quam Ninivem putant, ejus sepulchrum ostendunt. Tem-

pore S. Hieronymi in Geth Palestinæ ipsius tumulus visebatur.* 403.

* Prolog. in Jon.

De Michæâ, ejúsque Prophetiâ. 529, 534.

Michæas Marastites, seu è Moresâ prope Eleutheropolim in plagâ Meridionali Judæ, sextus inter Prophetas Minores recenseturr.

Quinquaginta annorum spatiô sub Regibus Juda Joathan, Achaz, et Ezechiâ, ab an. M. circiter 3245. ante Chr. 755. ante Cr. 759. quo Joathan regnum inivit, usque ad an. m. 3306. ante Chr. 694. ante Cr. 698. quo Ezechias regnum suum absolvit, oracula fudit.

Pseudo-Dorotheus tradit, Michæam sepultum fuisse in cemeteriô Eratim post autem Hebronæ, et in vicinis locis vitam. Suppar fuit Isaiæ, cujus phrases quandoque in suis Scriptis usurpat, ut videre est Isa. c. 2. v. 2. ad Michæa c. 4. v. 1. et Isai. c. 41. v. 15. ad Mich. c. 4. v. 13.

Ejus Prophetia septem capitibus concluditur. c. 1. Arguunas Samariæ, quam Salmanassar Rex Assyriorum captam evertit, recenset. Deinde oracula contra Judam profert, cujus regionem vastandam per Sennacherib sub Ezechiâ rege prædicit. Inde iterum contrâ Samariam invehitur, captivitatem Decem Tribuum minitatus, ac tandem regressum eorum vaticinatur. Cap. 2. Gravioribus posthæc verbis Principes Domûs Jacob, et Judices Domûs Israël, scilicet Optimates, ut arbitramur, Regni Juda, Judices, Magistratus, Sacerdotes, et Pseudo-Prophetas, castigat. C. 3. Exprobrat etiam eorum avaritiam, injustitiam, dolos; quibus iniquitatibus tandem factum iri ait, ut Jerusalem in ultimam desolationem, ac Templum ejus

530, 535.

in desertum adducatur. Hanc prophetiam sub Ezechiâ Rege prolatam fuisse ex Jeremiae c. 26, v. 18. intelligimus, qui eadem praenuntians, contra se decretum supplicium ideò evitavit, quòd similia ac Michaeas praedixisset. *C. 4. praenuntiatis tristibus subinde ad laetiora conversus Michaeas, regnum Messiae, atque Ecclesiae Christianae exordium describit, à v. 1. usque ad 11.

C. 5. v. 1. 2. 3. et 4. Messiam orituram in Bethleem, imperiumque suum, quà latè patet orbis terrarum, propagaturum praedicit. v. 5. et 6. Suscitaturum dicit Deum septem Pastores, et octo Primates, qui regionem Assur, et terram Nemrod vi occupaturi sunt; quod nos de Dariô Hystaspis filiô, ac septem conjuratis suis, qui sublatô Magô Babyloniorum Rege, Persarum imperium, deletâ Cyri familiâ, invaserunt, intelligendum arbitramur. v. 7. et seq. Res Judaeorum florentes post Darium, et Machabaeos describit; identidem tamen quaedam admiscet ad Ecclesiam Christi unicè pertinentia. Duo postrema capita longam contrà iniquitates Samariae querelam continent. Tandem Babylonis eversionem, restitutionem urbium Israël, ditionem Israëlitarum longè latéque propagatam, résque eorum sub Dei auspiciis florentes exaggerat, verbis tamen adeò magnificis, ut Ecclesiae Christianae statum prae oculis potissimum habuisse videatur.

536. Defuncti hujus Prophetae corpus in Morasthi tumulatum tradit Hieronymus*; quod sepulchrum divinitùs revelatum Sebenno Eleutheropolis Episcopo, Theodosiô magnô imperante refert Sozomenus*, addens nomen loci illius esse Beretsatam, qui fortè locus idem est, ac Morasthis decem stadiis ab Eleuteropoli distans.

* Hoc capite 4tô et sequentibus vaticinia de Christô et ejus Ecclesiâ continentur.

4/180

* Ep. 27. seu Epitaph. Paulae.

* lib. 7. hist. c. 29.

405.

Pseudo-Epiphanius refert*, hunc virum vitia Joram filii Achab liberius reprehendentem ejusdem Regis jussu in praeceps actum fuisse: at Auctor iste Ric duos Micheas confundit, hunc nempe, et illum, qui fuit filius Jerulæ Ephraimitæ, de quo 3. Reg. c. 20. v. 35. qui quamvis Propheta Domini fuerit, tamen ab eo, de quo nunc agimus, omninò diversus fuit.

* De vit. et mort. Prophet.

De Nahum, ejusque Prophetiâ. §37.

Nahum septimum inter duodecim Prophetas minores ortum duxisse vult Hieronymus ex urbe Elcesaï minimò Galilæa pagò, cujus reliquias adhuc sua ætate extaße aperit*. Sunt nihilominùs, qui putant, Elcesai ejus genitoris nomen fuisse, ipsius verò patriam Begabor trans Jordanem*.

* Comment. in Nahum.

* Epiph. de vit. et mort. Proph. et alii apud Hieronym. Item Chron. Paschal.

Olim ejus sepulchrum in quodam pagò, quem tunc temporis Bethogabrum, nunc Giblin appellant, prope Emaus videbatur. Chaldæus textus Nahum ex Beth-Kosi, seu Beth-Ketzi ortum dicit, cujus loci situs tamen, uti et Elcesaï propriè adhuc latet.

Ejus Prophetiam tria capita constituunt, quibus eximium Ninives vehementibus adeò simulque tristibus verbis vaticinatur, ut non ventura duntaxat nuntiare, sed visa referre videatur. §38.

De tempore, quo vaticinatus fuerit, non conveniunt Scriptores. Josephus putat*, eum annis 115. ante Ninives excidium illius urbis prædixisse eversionem, unde dicendum foret, Nahum, Achaz regnante floruisse. Judæi volunt*, eum sub Manasse rege vaticinatum fuisse. Clemens Alexandrinus lib. i. Strom. arbitratur, Nahum Ninives excidium prædixisse viventibus Daniele, et Eze- §39.

* Antiq. l. 9. c. 11.

* Seder olam apud Sixt. Senens. Grot. Vatab. Genet. Mont.

chiele Prophetis, adeoque captivitatis tempore. Sed verisimilius censet Hieronymus, cum tempore Ezechiæ Regis vaticinia sua edidisse post bellum Sennacherib in Ægypto, de quo bello Josephus agit apud Josephum*. Certè Nahum de expugnatione Noammon Urbis Ægypti apertè agit c. 3. v. 8. De Rabsacis audaciâ c. 2. v. 13. De clade Sennacherib, c. 2. v. 11. et c. 1. v. 9. Et ita hæc omnia recenset, ac si jam evenissent. Judæos adhuc in suis regionibus fuisse, dum hæc scribebat, suásque celebrasse solemnitates innuit. Captivitatis item, et dispersionis decem Tribuum meminit.

* Antiq. l. 10. c. 1.

Cùm autem Ninives excidium, de quo Nahum agit, illud esse non possit, quod longò priùs sub Sardanapalo contigit, necesse est, ut ipsius vaticinium de secundâ hujus urbis obsidione intelligatur, quâ eam Nabopolasar, et Astyages oppresserunt an. m. 3378. ante Chr. 622. ante Dr. 626. quod tempus respondet anno 16to regni Josiæ, quo regnante Ninivem eversam fuisse scribit S. Hieronymus*.

* Præfat. in Joan.

Tobias c. 14. v. 16. græcæ editionis Nabopolasaro Nabuchodonosoris, et Astyagi Asueri nomina tribuens Ninivem à Nabuchodonosore, et Asuerò captam memorat.

540

De Habacuc, ejúsque Prophetiâ.

Habacuc octavus inter Prophetas minores, è Tribu Simeonis, et urbe Bethzacar oriundus fuit, si Pseudo-Epiphanio, et Dorotheo fides adhibenda*.

* De vit. et mort. Prophet.

Cùm Nabuchodonosorem Jerosolymæ propinquantem cerneret, urbisque excidium prædiceret, Ostracinam in Arabia propè lacum Sirbonidem confugit, ubi et aliquamdiu vixit. Captâ verò à Chaldæis Jerosolymâ, hisque in patriam suam redeuntibus, Habacuc

407.

in Judaam reversus est, cùm interim reliqui Ju- ~~[illegible]~~. ~~411.~~
daei, qui Babylonem translati non fuerant, post
mortem Godoliæ in Ægyptum secesserant. Ægro-
rum suorum cultu occupatus cùm die quadam
Messoribus suis prandium deferret, vocem audi-
vit, quæ illum cibos ad Danielem in lacu Le-
onum Babylone degentem deferre jubebat:
remansit ipse, quòd neque Danielem, neque
Babylonem noset, ab Angelo capillis è terrâ
evectus cum cibis Babylonem ad Danielem
citissimè translatus est, oblatúque Danieli
in Leonum foveâ daribus, eâdem manu in
Judaam est restitutus; ubi et obiit, atque
duobus ante captivitatis finem annis tumu-
latus est an. M. 3455. ante Chr. 545. ante Cr.
549. Floruit igitur labente Regnô Juda,
eodémque, quo Jeremias, tempore.

Idem sepulchrum, teste Hieronymô, ~~536~~ 541.
in Urbe Bethzacar, sive Ceilâ, vel Ichelâ,
seu Gabbathâ olim visebatur; quæ quatuor
nomina fortè eundem locum designant, vel,
si distinctas urbes dicere malueris, profectò ibi
invicem proximæ fuerunt, et Eleutheropoli
vicinæ. Ipsius corpus, Theodosiô seniore
imperante, inventum dicit Sozomenus*. * lib. i. Hist. c. 29.

Ipsius Prophetiâ tribus capitibus conti- ~~539~~ 542.
netur. C. i. in regni Juda scelera conceptis
verbis invehitur, quorum terribilem ultionem
Chaldæorum armis à Dominô expetendam pra-
videt. Nabuchodonosoris item victorias, me-
tamorphosim, et mortem prædicit. Infor-
tunia etiam Chaldæis post Nabuchodonosoris
mortem superventura prænuntiat. C. 2. con-
silia omnia Joakim destruenda prænuntiat,
atque in Regem quendam /; fortè Regem Tyri/

~~412.~~ ~~[illegible]~~. Sanguine, et sceleribus constructa ædificia molientem, invehitur. Alium etiam Regem, accusat, in amicô suô ebrietatem procurantem ut ejus pudenda detegat; quòd de Rege Ægypti Sedeciam Regem Juda, ut secum à Nabuchodonosore deficeret, sollicitante intelligunt Interpretes. Hæc omnia versans animô Propheta c. 3. canticum canit, in quo misericordiam Dei, ejúsque potentiam mirè deprædicat; necnon futuræ Incarnationis ipsius, et adventûs jam ante c. 2. v. 3. sibi promissi mysterium insinuare videtur.

Susannæ, Beli, Draconis, et suæ ab Angelô in Babylonem deportationis historiæ in Danielis librô exaratæ eidem ab aliquibus adscribuntur, errore sumptô ab inscriptione quorumdam exemplarium Græcorum, quæ sic sonat: Prophetiæ Abacum Sacerdotis Juda ex Tribu Levi. Sed hunc Abacum à nostrô Habacuc alienum censent Salianus, in Annal. et Huëtius, in Demonst. Evang. propos. 4. in Habacuc.

543. ~~[illegible]~~. De Sophoniâ, ejúsque Prophetiâ.

Sophonias inter minores Prophetas nonus, fuit filius Chusi, et nepos Godoliæ è Tribu Simeonis, et juxta Epiphanium* ex monte Sarabata, cujus montis porrò Scriptura non meminit. Avos illius initiô libri recensitos pari cum illo Spiritu donatos fuisse Judæi autumarunt*. Ex illustri genere ortum aliqui crediderunt, sed temerè.

Ejus gestorum et obitûs historia nulla superest. Sub Josiâ, qui regnum inivit an. m. 3363. ante Chr. 637. ante Ær. 641. floruit*. Quantùm autem ex rerum Judaïcarum quoad mores statu, quem deplorat,

a * De Vit. et mort. Proph.

b * Apud Hieronym. in Sophon.

c * c. 1. v. 1.

conjecturâ assequi valemus, illius prophetiæ tempus assignandum videtur ante 18vum Josiæ regni annum, ex quo Rexiste corrigendis populorum sibi subditorum moribus operam dedit.* Eversionem Ninives etiam prædicit, quæ ante 16tum Josiæ annum poni non debet, si cum Berosô 22. regni in Chaldæâ annos Nabopolossaro tribuere velimus. 409. ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ d * 4. Reg. c. 22. v. 3. 10. et 12.

Igitur hujus Prophetæ Oracula tribus capitibus contenta sub Regni Josiæ initium consignanda videntur. C. 1. in omnes populos invehitur neci à Dominô jam destinatos, in Judam nempe, et in eos, qui saliunt super limen, id est, Philistæos juxta illud 1. Reg. c. 5. v. 5. Propter hanc causam non calcant Sacerdotes Dagon, et omnes, qui ingrediuntur Templum ejus, super limen Dagon. C. 2. In Moab, Ammon, Chus, Phœnices, et Assyrios vertitur, Ninivem evertendam prædicit, cujus excidium contigit, ut alibi jam dictum, an. m. 3378. ante Chr. 622. ante Er. 626. C. 3. denique primum minis, et verbis terret Jerosolymam, deinde factâ spe solvendæ captivitatis, atque statûs felicioris illam solatur. ~~[illegible]~~ 7

De Aggæô, ejúsque Prophetiâ. 544.

Aggæus decimus ex minoribus Prophetis Babylone natus creditur, unde cum Zorobabele rediit an. m. 3457. ante Chr. 543. ante Er. 547. Post reditum à captivitate Judæis templi restaurationem, ut in eo sacrificia offerri possent, sollicitè incipientibus*, hostium invidia, et iniquæ Aulicorum artes tantùm apud Cyrum potuerunt, ut datam Templi restaurandi facultatem revocaverit alterô regni sui annô; idémque interdictum Cambyses Cyri filius, susceptô imperiô, confir- c * 1. Esd. c. 3. et seq.

mavit. Quare quatuordecim annorum spatiô nihil aliud Templo additum est, sed tectum solummodò Templum propriè dictum, sive Sanctum, et Sanctuarium, et nonnullæ fortassis circâ Sacerdotum atrium porticus. Post mortem verò Cambysis Dariô Hystaspis filiô regnante, an. m. videlicet 3483. ante Chr. 517. ante Ær. 521. Aggæus à Deô excitatus est, ut Zorobabelem Principem Juda, et Jesum filium Josedech Pontificem ad Templi restitutionem diu intermissam exhortaretur.

Propheta hic igitur libri sui, qui duobus comprehenditur capitibus, c. i. eorum negligentiam redarguit, quòd magnificas domos anxiè sibi ædificarent, Domini Templum verò desertum, et sub ruinis suis sepultum relinquerent: mala proinde, quibus à Deô post reditum à suâ captivitate vexabantur, famemque et sterilitatem terræ inde ortum ducere ajebat, quòd nempe Templi instaurationem minimè curarent. Aggæi monitis excitati Judæi annô secundô Darii, m. 3484. ante Chr. 516. ante Ær. 520. decimô sextô à reditu suô Babylonicô manus instaurando Templo admovêre. Cap. 2. Cuncta prospera, præcipuè autem Messiæ adventum apertè prænuntiat,* ρ.

* Prophetia de Christi adventu.

De hujus Prophetæ morte nihil notum. Epiphanius* idum Jerosolymæ inter Sacerdotes sepultum ait, ex quo idum ex Aaronis stirpe fuisse progenitum colligi potest. Nihil tamen Aggæus ipse commemorat, quod hanc opinionem confirmet.

g* De vit. et mort. Prophetarum.

De Zachariâ, ejúsque Prophetiâ.

545. Zacharias Minorum Prophetarum undecimus, Barachiæ filius, et nepos Addonis*, è Tribu Levi Sacerdotali genere prognatus, jam

h* c. i. v. i.

grandis natu Babylone rediit cum Zorobabele, et annô 2.dô Darii Hystaspis vaticinari coepit An. M. 3484. ante Chr. 516. ante Dr. 520. octavô anni Sacri à Paschate incipientis, et duobus mensibus post initum ab Aggaeô Prophetae munus. Hic Propheta non secus ac Aggaeus, ut populus praetermissam ante ante annos aliquot Templi Structuram reassumeret, hortatus est. 411. ~~399~~. ~~415~~.

Quo locô aut tempore natus sit Zacharias, ignoratur. Alii Babylone captivitatis tempore; alii Jerosolymis ante translationem Tribuum Juda, et Benjamin, natum asserunt. Non tamen confundendus est cum illo Zacharia, de quo Christus ait*, eum occisum fuisse inter Templum et Altare, qua de re fusius agemus infra Sect. 2. cùm de Evangeliô S. Matthaei disseremus. ~~544~~ 8 * Matth. 23. v. 35.

Vaticinia sua 14. capitibus comprehensa Zacharias exorditur exhortans populum, ut convertatur, nec Patrum suorum perfidiam imitetur, c. 1. à v. 1. usque ad 7. Post tres menses Angelum equo insidentem in mediô Myrtheti ad fluvii cujusdam ripas vidit, cui plures Angeli omnem circa regionem pace frui, et ab incolis frequentari nuntiarûnt: ex quo ille Dominum rogandi occasionem arripuit, ut Civitatum Juda misereretur, cui Dominus pacatô sermone respondens postulata concessit. Tum Prophetae quatuor cornua apparuerunt, et homines quatuor ea malleorum ictibus confracturi; iisque cornibus Principes, qui populum Israëliticum oppresserant, deprimendos intellexit, à v. 7. Cap. 2. videt virum funiculô dimetientem ~~544~~

Jerusalem, absque muro, pro incolarum multitudine, in posterum inhabitandam, p. quo Ecclesiam Christi militantem, et triumphantem non obscurè prefigurat.* Cap. 3.

* Prophetia de Ecclesia Christi.

Ait, adducturum Dominum Servum suum Orientem, seu Germen*: Messiam nempè Dei Servum: qui velut lapis pretiosus septem oculis præditus esset Laborandus. Cap. 4.

* Prophetia de venturo Messia.

Narrat se vidisse Candelabrum aureum septiceps inter duas olivas constitutum, ex quibus olivis oleum in candelabri lampades infundebatur. Cap. 5. Vidit volantem librum, in quo totius terræ judicium erat descriptum, et vas fœminam continens, super quam massa plumbea ducens vasis orificium claudebat: tum duæ alatæ mulieres vas illud inter cœlum et terram suspenderunt: mulier autem in vase inclusa, Babylonis iniquitatem; plumbum verò, ultionem Domini; et duæ alatæ mulieres, Medos et Persas imperium Babylonis destruturos significabant. Cap. 6. Vidit quatuor currus à medio duorum æreorum montium egredientes, qui Persas, Græcos, Ægyptios, et Syros in meridionales, et Septentrionales plagas his quoque temporibus Domini ultionem perlaturos designabant. Tum Zacharias ab Holdaò, Tobia et Idaia quamdam auri summam accepit, quo duas coronas, alteram Pontifici Jesu, alteram Orienti, seu Germini, nempè Zorobabeli, ut Messiæ figuram gerenti, composuit. Cap. 7. et 8. an. 4.to Darii M. 3486. ant. Chr. 514. ant. dr. 518. quartâ die noni mensis Zacharias à Sarasar, Rogommelec, et nonnullis aliis consultus, an jejunium ad quinquagesimum diem protrahendum esset, uti post Templi

gva 182

413.

exuvium fieri consueverat, respondit, je-
junia sponte ab illis electa fuisse, hac verò
à Dominô exigi, pietatem nempè, et justi-
tiam; lustrûs denique et jejunii dies ali-
quando in festos fore convertendos. Cap.
9. Minas in regionem Adrac, Syriam,
et Philistæos intentat. * Tum apertè satis * Prophetia de Christô.
Servatoris nostri, pauperis, asino insiden-
tis, et ejus pullo adventum prænuntiat.

Cap. 10.* Messiæ regnum, et ultionem * Altera de Christô Prophetia.
Domini in Israëlitarum persecutores idatam
exhibet. Cap. 11. De Romanorum
adversus Judæos bellô*; de violatô inter De- * sub Titô et Vespasianô.
um et populum suum fœdere; * de trigin- * v. 12. et 13. vaticinium de Christô Judæis à Juda proditore venditô pro triginta argenteis. Matth. 27. v. 9.
ta argenteis, pretiô scilicet, quo Dominus
appretiatus est ab eis. Cap. 12. An-
tiochi Epiphanis Bellum in Judæos, Macha-
bæorum victorias, lustrumque ob Juda
Machabæi mortem enarrat. Cap. 13.
à v. 1. florentem Judæorum ætatem —
ab interitu Antiochi Epiphanis usque ad Mes-
siæ mortem describit*. v. 7. et duobus * genus mortis Christi.
sequentibus infortunia Judæis superven-
tura post Christi necem prænuntiat.
Tandem c. 14.* Jerosolymam à Romanis ob- * Vaticinia eorum quæ post Christi necem Judæis accidere, et quæ à Josephô aliisque fuse memorantur.
sidendam, Christianæ Ecclesiæ magnitudi-
nem, gentium conversionem, vexationes,
quibus fideles exercebuntur, et animadver-
sionem in persecutores à Deô faciendam
prædicit.

Zacharias minorum Prophetarum 546.
prolixissimus est, et obscurissimus, inquit
D. Hieronymus*, comicum et præcipitem sty- * Præfat. in Zachar.
lum habet: De Messia cæteris clarius et
distinctius vaticinatus est.

Recentiores quidam eruditi hujus 547.
Prophetæ cap. 9. 10. et 11. Jeremiæ adsci-

~~418.~~ ~~400.~~ bunt, eoquòd Matth. c. 27. v. 9. et 10. versus 12. et 13. capitis 11 Zachariæ sub Jeremiæ nomine legantur, hæcque Zachariæ capita 10. et 11. sint eadem series orationis. Verisimiliùs tamen Jeremiæ nomen fortuitò et librariorum oscitantiâ pro Zachariæ nomine in textum Matthæi irrepsit: proclivem enim in nominibus propriis esse lapsum sciunt, qui manuscriptos Codices versare solent, sed hac de re infra uberiùs*.

* Sect. 2. c. 1. tit. de Evangelio S. Matthæi.

548. De Malachiâ, ejusque Prophetiâ.

Malachias duodecimus, et postremus inter Minores Prophetas numeratur. Ejus gesta adeò latent, ut vel de nomine ipsius dubitetur, an videlicet Angelum Domini quemcunque, vel Nuntium, seu Prophetam significet. Ex Aggæô enim*, et ex ipsâ Malachiæ Prophetiâ* satis intelligimus, Prophetas tunc temporis nomine Malach-Jehovah, idest, Missus à Deô, non rarò appellari consuevisse.

* c. 1. v. 13.

* c. 3. v. 1.

Septuaginta nomen Hebræum Malachi reddunt Angelum suum, pro eo, quod Hebræus habet, Angelum meum: multi etiam Patres, ut Clemens Alexandrinus, lib. 1. Strom. Tertullianus, cont. Jud. c. 1. et alii, Malachiam sub nomine Angeli Domini laudarunt. Quartus verò Esdræ liber, et Tertullianus utrumque et Malachiæ, et Angeli Domini nomen simul jungunt.

Malachiam Angelum fuisse humanis exuviis indutum Origenes temerè autumavit*. Veteres Hebræi, Chaldæus Paraphrastes, S. Hieronymus Præfat. in Malachiam. Rupertus Abbas in eundem hunc Prophetam cum Esdrâ confundendum censent. Sed plerique Patres, et Interpretes id velut commentum repudiant; quamvis diffitendum non sit, Malachiam Esdræ coævum fuisse.

ij

* Tract. 2. in Joan.

prima Aa pag 185.

415. 2

Pseudo-Epiphanius, et Dorotheus*, Item Chronic. Alexand. Malachiam Sophâ, seu Suphâ, vel, ut alii legunt, Socha oriundum in Tribu Zabulon tradunt; nomenque illi inditum ex morum suavitate, ex miraculô Angeli, qui, postquam Propheta perorasset, spectabilem se populo præbens, ejus dicta confirmabat; de quo tamen miraculô nuldibi vestigium aliquod, unde et satis ineptè hîc illud à Pseudo-Epiphaniô commemoratur.

* De vit. et mort. Prophet. 549.

Mortuum tradunt vix juventam ingressum, atque juxtà Patres suos in Sophâ sepultum. Ejus obitus in Martyrologiô Romanô ad 14tum Januarii consignatur. 550.

Omnium Synagogæ Prophetarum novissimus est, id etiam indicare videtur libri ipsius locus, qui postremus est; id quoque, ~~ratio postulat~~, ut credamus, postulat ratio rerum cùm in Aggæi, et Zachariæ libris, tùm et in Malachiæ volumine traditarum. Illi enim Judæos ad Templum instaurandum impellunt, hic, ut in Templô piè, ac reverenter se gerant, Sacerdotes adhortatur. Illorum ergo vaticinia ante restitutionem Templi edita sunt, hujus verò, post Templum reparatum. Floruit igitur an. M. circiter 3600. ante Chr. 400. ante Er. 404. 551.

Liber ipsius 4. capitibus absolvitur. cùm suô tempore Sacerdotum et populi Judæ mores corruptissimi essent, gravioribus verbis Sacerdotes castigat, c. 1. v. 6. et seq. Item c. 2. v. 4. et seq. Populo nuptias cum alienigenis, c. 2. v. 2. In fratres suos inclementiam v. 10. et c. 3. v. 5. Pronum in divortium animum, c. 3. v. 13. In solvendis primitiis, 552.

~~420.~~ ~~424.~~ et decimis Segnitiem, ibid. v. 10. exprobrat. Innuere etiam videtur foedus illud, quod Nehemias, Sacerdotes, et Optimates populi cum Dominô sanxerunt, c. 2. v. 4. et seq. De ortu S. Joannis Baptistæ Subnomine Eliæ, et duplici Servatoris nostri Jesu Christi adventu luculentissimè agit, c. 4*. Neque etiam Sacrificii Novæ Legis institutionem nec veterum Sacrificiorum abolitionem omittit, c. 1. v. 10*.

a * Prophetia de ortu S. Joannis Baptistæ et duplici adventu Jesu Christi.

b * Prophetia de Sacrificii novæ legis institutione, et veterum Sacrificiorum abolitione.

Sectio Secunda.

De Libris Novi Testamenti.

553. Hujus Sectionis pro librorum Novô Testamentô contentorum varietate, ut pote, quorum, prout in Veteri Testamentô, alii sunt legales, alius Historicus, morales alii, et alius denique Propheticus; ~~et hoc~~ ~~[illegible]~~ etiam quatuor erunt capita. Sit igitur

~~553.~~

Caput Primum

De libris legalibus Novi Testamenti.

Novi Testamenti libri legales, in quibus nempe gratiæ Lex à Christô promulgata exprimitur, quatuor tanquam Canonici, et divinæ auctoritatis numerantur, prout parte 1. c. 1. hujus Tractatûs diximus: Scilicet Evangelia S. Matthæi, S. Marci, S. Lucæ, et S. Joannis.

554. Græcô nomine Evangelia nuncupantur, quod latinè redditum idem sonat, ac Bonus Nuntius; quippe qui vitæ, miraculorum, et rerum gestarum Jesu Christi Servatoris nostri historiam contineant, viámque Salutis omnibus aperiant.

2da 186

555. De Evangeliô S. Matthæi.

S. Matthæus Apostolus et Evangelista filius Alphæi*, Galilæâ oriundus, religione Judæus, professione, seu arte Publicanus,

c * Marc. c. 2. v. 24. Luc. c. 5. v. 27.